

socialistične revolucije. Za kot eden številnih mladih, ki so slutili temeljite spremembe v družbenem položaju delavstva, se je plodno udeleževal v delavskih borbenih akcijah. Obnavljal je partijske organizacije, ki jih je močno prizadel teror šestojanuarske diktature. V razmeroma kratkem času se je dvignil na čelo ljudskemu gibanju. Na peti vsedržavni partijski konferenci KPJ v Zagrebu konec leta 1940 je bil izvoljen v CK KPJ.

Druga mogočna doba Kidričevega revolucionarnega dela se je pričela z okupacijo Jugoslavije. Bil je pobudnik in neumorni organizator OF ter izvrsten vojaški vodja.

Velik je Kidričev ustvarjalni prispevek tudi v povojnem obdobju. Ena njegovih velikih zaslug je zamisel delavskega in družbenega samoupravljanja, delavskih svetov in komun. Ostr je nastopal proti administrativnim sponam gospodarstva. Ob obravnavanju vseh problemov mlade socialistične družbe je bil vedno pronicljiv mislec in oster polemik. S svojim delom je postal last in ponos slovenskega naroda in vseh jugoslovanskih narodov.

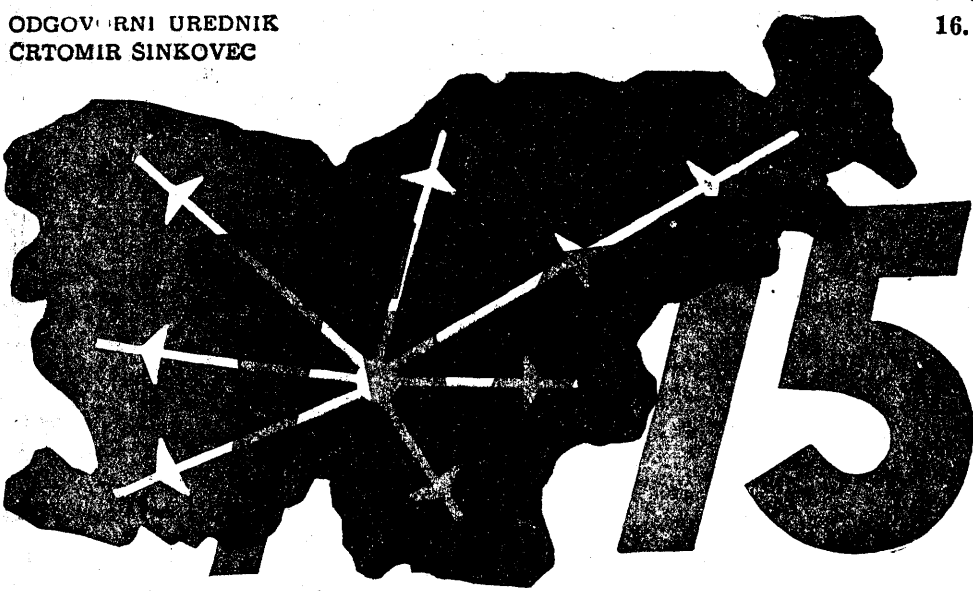
Ob 15. obletnici smrti narodnega heroja Borisa Kidriča je Muzej revolucije Celje pripravil spominsko razstavo o njegovem življenju in delu. Na intimni slovesnosti ob otvoritvi, ki so se je udeležili Kidričevi nekdanji sodelavci in drugi ugledni družbeni delavci Zdenka Kidrič, Lidija Šentjura, Franc Leskošek-Luka in drugi, je govoril predsednik skupščine SRS Sergej Kraigher. Razstavo bodo prihodnji mesec prenesli na Knežec nad Rogaško Slatino, kjer pripravljajo spominsko sobo Borisa Kidriča.

Boris Kidrič je umrl 11. aprila 1953 po mučni bolezni, sredi gorečega boja za demokracijo in družbeno samoupravljanje. Izgoreval je v času

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUŠTERŠIČ

ODGOVORNI UREDNIK
CRTOMIR SINKOVEC

Leto VI
ŠT. 15
16. IV. 1968

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

KURIRČKOVA POŠTA pionirska manifestacija domovinske ljubezni

Najlepša proslava ob začetku Kurirčkove pošte je bila prav gotovo v Vidmu ob Ščavnici. Poleg številnih javnih in kulturnih delavcev ji je prisostvoval tudi generalni konzul Nemške demokratične republike Siegfried Hienzsch. Proslava, ki se je začela že v sredo, 10. t. m., je bila namreč povezana z otvoritvijo razstave reprodukcij del vzhodnonemškega slikarja Kurta Magritza. Tako je imela proslava tudi mednarodni poudarek

Pionirska akcija »Kurirčkova pošta« je po iniciativi revije Kurirček prišla na pot 1963. leta. Od tedaj je vsako leto množičnejša in vsebinsko bogatejša. Ta letošnja pionirska prireditev je prav gotovo doslej najbolj množična, saj bo praktično zajela vse šole in vse pionirske odrede Slovenije. Organizirana je v petih glavnih smereh, na katere se vežejo neštete stranske smeri.

V ponedeljek, 8. aprila so startale naslednje smeri: primorska smer iz Kanala ob Soči, gorenjska smer iz Kamnika, koroška smer iz Završ in prekmursko-stajerska smer iz Vidma ob Ščavnici. 11. aprila pa je startala dolenska smer iz nekdanje kurirske baze TV-15 pri Starih Zagah v kočevskih gozdovih. 21. maja se vse te poti stečejo v Ljubljani pred muzejem revolucije.

Ko pionirski odredi pošli-

ljajo v torbi voščila in pozdrave tovarišu Titu za njegov 76. rojstni dan, prilagajo voščilom tudi zgodovinski zapis o osnovanju njihovega pionirskega odreda. Na ta način

bo Zveza prijateljev mladine zbrala dragoceno zgodovinsko gradivo o nastanku pionirskih odredov Slovenije. Pionirji Slovenskega Primorja pa še posebej pozdravljajo tovariša

Tita ob proslavljanju 25-letnice vseljudske vstaje na Primorskem, ki jo bodo letos 15. septembra slovesno praznovali v Novi Gorici.

Ob tej priložnosti bodo pionirji uredili in obiskali številne partizanske globove, spomenike ter druga spominska obeležja; srečali se bodo z mnogimi borci in aktivisti ter partizanskimi mamicami ter z njimi obudili spomin na slavne dni NOB. Marsikaj od teh srečanj in spominov bodo tudi zapisali in tako ohranili spomin, da ne zaide v pozabo.

V koprski občini so razpisali nagradno tekmovanje pionirjev za najboljši spis o dogodku iz NOB po pripovedovanju borcev-partizanov. Tekmovanje je organizirano tako, da bo potekalo celo koledarsko leto in bodo javno razglasili najboljše spise pionirjev in pionirk ter podelili nagrade ob dnevu republike.

Glavna proslava je bila 11. t. m. ob desetih dopoldne pri spomeniku padlim borcem sredi vasi. Po prisrčnem kulturnem programu učencev osnovne šole je izročil Kurirčkovo pošto pionirju-kurirju domačin akademik dr. Bratko Kreft. Ob tej priložnosti je imel pred zbranimi pionirji in pionirkami govor, ki je bil navdušeno odbranjan.

Med drugim je dejal, da kurirčki, ki so se v teh dneh napotili iz vseh koncev in krajev skupne domovine vseh jugoslovanskih narodov z manjšinami vred, ne neso le pozdrava tovarišu Titu, marveč tudi pozdrav predsedniku socialistične federacije enokopravnosti, bratstva in enotnosti slovenskega, hrvaškega, srbskega, črnogorskega in makedonskega ljudstva, pozdrav v smislu idej o nacionalni enokopravnosti in federaciji, kakor jih je že pred drugo svetovno vojno izpovedoval prvi med velikimi jugoslovanskimi pisatelji — Ivan Cankar, prvi

naš socialist-pisatelj, čigar petdesetletnico smrti obhajamo letos. Te ideje simbolično izražajo tudi zastave, ob katerih stržijo pionirji: slovenska, jugoslovanska federalna in rdeča, kajti le po poti socializma je mogoče uveljaviti enakopravnost, bratstvo in enotnost. Kot vzor zavrednega mladince je predložil govornik sedanjemu pokolenju najmlajšega prvega partizana iz radgonske občine Frančka Pintariča, ki je petnajstleten skupaj z nekaterimi sošolci začel samoiniciativno pripravljati odprnisko gibanje 1. 1941 zoper nacistične okupatorje, ker je bil vzgojen v duhu besed pesnika Frana Levstika iz »Tugomera«: »Trd bodi, neizpros, mož jeklen, kadar brani ti je čast in pravde jeziku in narodu svojemu.« Ves napredni svet se danes bje za mir, ker je še v svetu žal zmeraj preveč njegovih sovražnikov. Ameriški imperialisti že več let skušajo z ognjem in mečem uničiti vietnamsko ljudstvo, ki se junaško bje zoper osvobodilce, kakor so se borili jugoslovanski partizani skupaj s svojimi ljudstvi zoper fašiste in naciste. Ameriški fašisti-rasisti so pred nekaj dnevi ubili miroljubnega pastora dr. Martina Luthra Kinga. To ni bil le uboj človeka, marveč atentat na vse miroljubne sile, ki se borijo za mir, svobodo in enakopravnost vseh ljudstev. Jugoslovanski narodi s z njimi solidarni v tem boju, saj so na strani vseh naprednih demokratičnih sil sveta. Vse te misli so zajete tudi v kurirčkovo pošto. Zato jih naj imajo kurirčki v mislih tudi kot svoje poslanstvo, spominjajo se zmeraj Prešernovih stihov, v katerih so pesniško zajete tako lepo, da lepše ne morejo biti:

*Živé naj vsi narodi,
ki hrepené dočakat dan,
da koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan.
Da rojak, prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!*

SEJA BORCEV ITALIJANSKIH PARTIZANSKIH ENOT

Na pobudo komisije za razvijanje tradicij NOB so se zbrali na posvetovanju partizani, ki so se borili v italijanskih partizanskih enotah NOV Slovenije. Na seji so izvolili 17-članski pripravljalni odbor ter poleg drugih tudi komisijo za pripravo zgodovine italijanskih partizanskih enot. Pogovorili so se tudi o programu dvehletnega dela odbora ter se domenili, da bodo občinsko skupščino zaprosili za podelitev domicila borcem iz italijanskih partizanskih enot: bataljona Alme Vivode, 20. brigata Triestina d'Asalto in Brigate Fontanot. Za predsednika so izvolili Riccardo Giacuzza iz Pirana, zgodovinsko komisijo pa vodi Plinio Tomasini.

BESEDE IN DEJANJA

Manj deklaracij...

Ko smo nedavno v Ljubljani na mestni konferenci, ZK govorili o mladini, smo ugotovili, da mnogi komunisti, med njimi tudi na vodilnih položajih v gospodarstvu, upravi in v političnih organizacijah, še vedno jemljejo vprašanje družbene aktivizacije mladine preveč deklarativno. Zato smo se tudi dogovorili, da se naša akcija ne more omejiti zgolj na delo med mladino v ožjem smislu. Potrebno je namreč z idejno-politično akcijo med komunisti samimi odpravljati ovire za popolnejšo in bolj ustvarjalno vključitev mladine v družbo.

Franček Mirič — 5. IV. 1968

Jugoslovani v tujini

Po najnovejših podatkih dela zdaj v tujini okoli 400.000 Jugoslovancev. Več kot 30.000 jih je začelo no zaposlenih samo v evropskih državah. Največ naših ljudi dela v ZRN (Zahodni Nemčiji). Iz uradnih zahodnonemških podatkov je razvidno, da živi in dela v tej državi 97.700 Jugoslovancev. Vendar je po oceni naše konzularne službe število še večje — okrog 140.000. V Franciji živi po uradnih podatkih 48.700, a po naši oceni okoli 60.000 Jugoslovancev. V Avstriji jih je 48.330 (po naši oceni 50.000), na Švedskem 13.000 (20.000), na Nizozemskem 2000, v Veliki Britaniji okrog 5000, v Švici okoli 8000, v drugih zahodnoevropskih državah — Danski, Norveški in Italiji — pa še približno 20.000 naših delavcev.

Emečki glas — 4. IV. 1968

Morje žganja

V zadnjih petih letih so v Jugoslaviji obrabli na leto 70.640 vagonov sliv. Od teh sliv so skuhali vs odsl, slivovke, kot sveže sadje pa smo zaužili le 17 odst. sliv. Ostanek so uporabili za marmelado in za suhe slive. Tako smo vsako leto skuhali 12.296 vagonov žganja.

Večer — 3. IV. 1968

Diagnoza za direktorje

Komunalni zavod za socialno zavarovanje v Titovem Užicu je postal specialist za določanje delovnih sposobnosti direktorjev. »Se nadalje sposoben za delovno mesto direktorja« — se glasi dobesedna diagnoza, ki jo je specialna komisija zavoda dala Josipu Simiču, direktorju komunalnega zavoda »Progres«. Tako diagnozo so mu dali, čeprav je direktor hotel iti v pokoj in se je s tem strinjal tudi njegov kolektiv. Tu je torej priložnost za vse direktorje, ki se bojijo svojih nesposobnosti in ponovnih volitev. Peljejo naj se v Užice in dobijo bodo celo zdravniško spričevalo, da dobro opravljajo zaupano jim delo.

Politika — 4. IV. 1968

Rekord samomorilcev

Statistični podatki kažejo, da je Subotica prva na svetu po številu samomorilcev. Na sto tisoč prebivalcev — to število jemljejo sociologi po vsem svetu za podlago — so lani v Subotici zabeležili 53 samomorilcev. V istem času so na isto število prebivalcev v zahodnem Berlinu, ki je do pred kratkim bil glede tega »rekorder«, zabeležili samo 37 samomorilcev.

Politika ekspres — 5. IV. 1968

Najprej to, kar je FIAT

Tovarna avtomobilov Crvena zastava v Kragujevcu namerava iz kragujevskega nogometnega kluba napraviti tako moštvo, kot ga je tojinski FIAT iz Juventusa: ekipo svetovnega razreda pod gmotnim pokroviteljstvom tovarne. Mar ne bi bilo bolj praktično, če bi najprej Crvena zastava postala tisto, kar je danes FIAT.

Delo — 11. IV. 1968

TABORNIKI BODO PROSLAVILI 25-LETNICO SLAVNIH BOJEV NA SUTJESKI Z ZVEZNO AKCIJO

VEČNO ŠUMI SUTJESKA

Letos poleti bo minilo petindvajset let od pete sovražne ofenzive proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije. Zaradi tega visokega jubileja in predvsem zato, da bi mladi rod Jugoslavije spoznal borce Sutjeske in pomen naša osvobodilne borbe, se je Zveza tabornikov Jugoslavije odločila za organizacijo zveze taborniške akcije »Večno šumi Sutjeska«. To naj bi bila poučna in vzgojna ter obenem množična akcija.

Akcijo bo izvedla republiška taborniška zveza BiH, in sicer od 30. junija do 14. julija letos. V enotah, ki bodo poslane predstavnike na akcijo, se bodo le-ti najprej seznanili z legendarnimi boji na Sutjeski ter se za akcijo temeljito pripravili. Drugi del akcije pa bo potekal na terenu okrog Sutjeske.

Pohod po poteh partizanov Sutjeske bo trajal od 30. junija do 4. julija. Organiziran bo po vzoru 16 brigad, ki so v bojih štele skoraj dvajset tisoč borcev. V vsaki brigadi bo 10-članski štab, 35 tabornikov, 35 tabornik ter 40 predstavnikov Jugoslovanske armade in Zveze mladine, torej skupno 120 udeležencev. Poleg njih bo v vsaki brigadi tudi nekaj preživelih borcev. V vsaki brigadi bodo po tri čete z 32 člani in vod za spremstvo s 14 člani.

Zveza tabornikov Slovenije bo na ta pohod poslala dve brigadi, ki bosta nosili imeni Druga proletarska in Druga dalmatinska, sicer pa bosta to Tomšičeva za območje Gorenjske, Goriške, Primorske in Ljubljane ter XI. SNOUB Milosha Zidanskega za ostali del Slovenije, kajti imena borbenih brigad so obvezna le za sam pohod.

Pohod bo zelo naporen, resnično partizanski, tako da so postavljeni zelo strogi pogoji za udeležbo. Taborniki, ki se bodo akcije udeležili, morajo biti stari najmanj 16 let, morajo biti zdravi, vzorni taborniki, poznati morajo zgodovino Sutjeske, imeti brezhiben taborniški krog. Tako bodo na akcijo odšli lahko res le najboljši taborniki. Isti pogoji veljajo tudi za udeležence iz vrst Zveze mladine.

Sedmi tabor bratstva in enotnosti »Heroj Sava« bo trajal od 4. do 14. julija. Udeležili se ga bodo člani brigad, ki bodo sodelovale na pohodu. Posamezne taborniške enote pa bodo poslane na ta tabor lahko tudi tabornike, ki izpolnjujejo splošne pogoje za letno taborenje, ki so stari nad 11 let.

Tabor bo organiziran v štirih partizanskih naseljih. Slovenski taborniki bodo skupaj s Hrvati prebivali v naselju Košur.

Tabor »medvedkov« in »čebelic« Jugoslavije »Bodočnost« bo trajal tudi od 4. do 14. julija. Iz Slovenije se ga bo udeležilo 50 najmlajših članov taborniške organizacije, sicer pa bo na taboru 301 udeleženec, ker je organizator povabil tudi pionirje iz Nemške demokratične republike. Najmlajši taborniki seveda ne bodo taborili, ampak je zanje priskrbljeno prenočišče v Mladinskem centru na Tjentištu.

Od 2. do 4. julija pa bo na Tjentištu tudi centralno orientacijsko tekmovanje. Udeležile se ga bodo moške in ženske ekipe, ki bodo zmagale na predhodnih republiških prvenstvih. Tudi Slovenijo bo zastopala ena moška in ena ženska ekipa, skupno deset članov.

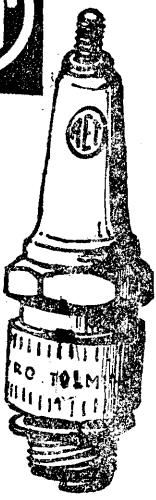
Tako bo potekala letošnja največja taborniška in mladinska akcija v Jugoslaviji. Z njo bodo taborniki in mladina proslavili 25-letnico legendarnih bojev za Sutjesko, ki so v naši narodnostni zgodovini ostali zapisani s krvavimi črkami, kajti sovražnik je pobil precej borcev za svobodo. Naj se spomimo le na besede tovariša Tita ob 15-letnici bojev za

Sutjesko: »Po vsej Jugoslaviji je bilo mnogo bojišč, kjer so potekali krvavi boji, toda prav Sutjeska je najboljše bojišče, na katero bodo naši narodi s ponosom gledali in ki bo spominjalo na mnoge žrtve za našo svobodo. Sutjeska naj nas opominja, da moramo spoštovati žrtve, ki so padle tam in širom po Jugoslaviji, kajti naša domovina je bila resnično vsa velika Sutjeska in zanjo je padlo toliko sinov naših narodov, da resnično zasluži spoštovanje tudi tistih generacij, ki prihajajo za nami.«

Zal pa se prenekaletni tabornik, ki bi zaslužil sodelovanje na tej akciji, le-te ne bo mogel udeležiti, ker so zanj potrebna precejšnja sredstva. Stroški za enega udeleženca bodo dosegli lahko tudi vsoto 40.000 starih dinarjev, ker je treba plačati prehrano in druge stroške (za enega tabornika 17.000 S-din) in prevoz do kraja akcije, večina tabornikov pa nima še kroja, ki bi ustrezal vsem predpisom, tako da bo treba dokupiti še kak kos opreme. Zveza tabornikov Slovenije je sicer zaprosila mnoge organizacije za materialno in moralno pomoč, da bi akcija čim bolj uspela, tako da lahko upamo, da bo res vse šlo po predvideni poti.

Zveza tabornikov Jugoslavije je z organizacijo te vsejugoslovanske mladinske akcije res zaslužila priznanje in pohvale pa tudi pomoč družbenih in gospodarskih organizacij in ne nazadnje tudi Zveze združenj borcev, kajti prav ta organizacija je direktno povezana s proslavo petindvajsete obletnice legendarnih bojev na Sutjeski.

VLADO BARABAS

AVTOELEKTRO
TOLMIN

nagraduje kupce svojih vžigalnih svečk. Informacije dobite v vseh prodajalnah avtomateriala

Predsednik Tito na Japonskem. — Predsednik republike Josip Broz Tito se je mudil na enotedenskem uradnem obisku na Japonskem. Pogovarjal se je z najvišjimi japonskimi voditelji ter obiskal več japonskih industrijskih središč. Ko je zapuščal Tokio, je dejal, da so Japonci naredili ogromen gospodarski napredek, k čemur je pripomogla tudi delovna disciplina. Menil je tudi, da moramo krepite gospodarske odnose z Japonsko.

Podeljene Kidričeve nagrade. — V veliki dvorani republiškega izvršnega sveta so podelili letošnje Kidričeve nagrade in nagrade sklada. Kidričevi nagradi sta prejela prof. dr. Jože Pokorn in dr. ing. Anton Zeleznikar, nagrade sklada deset znanstvenikov, nagrade za izume pa pet iznajditeljev. Sklad že petnajst let izpolnjuje Kidričev misel in pomaga napredku znanstvenega dela pri nas.

Plenum CK KP SZ. — Na nedavnem plenumu CK KP Sovjetske zveze so govorili o enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja v povezavi s sestanki v Budimpešti, Sofiji in Dresdenu; o posvetovanju partij konec leta; o dogodkih na Poljskem in v Češkoslovaški; o možnostih za vietnamsko-ameriški dialog ter o vprašanjih, ki se nanašajo na stanja v nekaterih partijah.

CSSR: novi predsednik ljudske fronte. — Centralni odbor ljudske fronte je izvolil za svojega novega predsednika Františka Krieglja, člana predsedstva CK KPC in ljudskega poslanca. Kriegl je zamenjal Antonina Novotnega. Nova češkoslovaška vlada je zapisala pred predsednikom republike Ludvikom Svobodo, prihodnji teden pa se bo predstavila ljudski skupščini s svojim programom.

Zahteva Slovačkov po federaciji. — Na plenumu CK KP Slovaške je prvi sekretar Bilak poudaril, da je edinole s federacijo mogoče dosledno urediti odnose med Čehi in Slovaki. Zavzel se je za pospešeno obravnavanje tega vprašanja in organizacijskih ter kadrovskih zahtev. O političnem položaju v Slovaški je Bilak dejal, da se je na začetku sedanjega procesa razločeval od položaja v čeških krajih.

DOGODKI TEDNA

Edward Ochab odstopil. — Dosedanji predsednik poljskega državnega sveta Edward Ochab je zaprosil za odstop. Poljski sejem je za novega predsednika poljskega državnega sveta izvolil dosedanjega ministra za vojsko maršala Marjana Sychalskega. Ochab je svoj odstop opravičil z zdravstvenimi razlogi. Sejem je izvedel v vladi večje spremembe.

Moskovska ocena plenuma CK KPC. — Moskovska »Pravda« takole komentira plenum CK KPC, ki se je končal 5. aprila: »Plenum je ponovno potrdil zvestobo KPC načelom marksizma-leninizma, socialističnega internacionalizma in sodelovanja z vsemi socialističnimi in naprednimi silami sodobnega sveta, neomajno oslanjajoč se na zvezo Češkoslovaške z ZSSR.« To je prvi komentar tiska SZ o tem plenumu.

Bonn se je pripravil na pogovore s SZ. — Sovjetskemu veleposlaniku v Bonnu Carapkinu so izročili diplomatsko noto, v kateri izraža zahodnonemška vlada pripravljenost začeti pogovore s Sovjetsko zvezo in ostalimi članicami Varšavskega pakta, vključno z NDR. Teme morebitnih bodočih razgovorov so: preprečevanje jedrskega orožja, meja na Odri in Nisi, neonacistična stranka itd.

Atentat na R. Dutschkeja. — Na glavni zahodnoberlinski ulici Kurfürstendammu je 23-letni Josef Bachmann podrl ideolog socialistične zveze nemških študentov Rudija Dutschkeja s kolesa in ga s tremi strelji iz revolverja nevarno ranil. Atentator je bil v boju s policisti tudi sam težko ranjen. Zaradi atentata na enega izmed voditeljev zveze socialističnih študentov so izbruhnile obsežne demonstracije.

Trudeau — novi kanadski premier. — Novi voditelj vladajoče kanadske liberalne stranke, ki ima v parlamentu okrog polovice sedežev, je Pierre Elliot Trudeau. Napovedal je, da bo prevzel dolžnosti premiera, ne da bi razpisal volitve. Trudeau je tudi izjavil, da bo treba povsem spremeniti kanadsko zunanjo politiko, ki sloni še na predvojnih in neposredno povojnih temeljih.

Rasni nemiri v ZDA. — Vse ameriške države je zajel val rasnih neredov kot posledica atentata na Martina Luthra Kinga. Rasisti streljajo na svoje nasprotnike, vrstijo se ropi in požigi. Mrtvih je že nekaj deset ljudi, v zaporih pa jih je skoraj 20 tisoč. Na nogah je okrog 70 tisoč pripadnikov federalnih čet in nacionalne garde. FBI je morilec Kinga na sledi; kmalu bo poročala o uspehu zasledovanja.

Bo Humphrey kandidiral? — Skupina uglednih članov ameriške demokratske stranke je pod vodstvom bivšega predsednika Trumana sporočila, da bo podprla podpredsednika Humphreya kot kandidata stranke na predsedniških volitvah. Humphrey je izjavil, da bo po 20. aprilu sporočil, ali bo zahteval od demokratske stranke, da ga vzame v poštev kot predsedniškega kandidata.

So želje ZDA iskrene? — Potem ko so ZDA odklonile Phnom Penh kot kraj za pogajanja z Vietnamom, so iz Varšave sporočili, da nič ne kaže, da bi ameriška vlada predvidevala Varšavo kot kraj začetnih stikov s Hanoiem. DR Vietnam je obtožil ZDA, da se skušajo z neutemeljenimi izgovori ogniti začetnim stikom. Hanoi sedaj utegne predlagati Pariz kot kraj za pogajanja.

Nov spopad ob Jordanu. — Izraelske in jordanske vojaške sile so se na reki Jordan ponovno spopadle. Izraelci pravijo, da so prvi streljali Jordanci. Palestinske osvobodilne organizacije so zadnje čase okrepile svojo aktivnost in povzročajo izraelskim okupacijskim silam čedalje večje izgube. 8. aprila so ubili okrog 60 izraelskih vojakov in opravili več uspešnih diverzantskih akcij.

Zveza borcev za osvoboditev severnih krajev Slovenije organizira v oktobru in novembru lokalne proslave. V LR Bolgariji bodo letos praznovali 90-letnico osvoboditve izpod Turkov, CSSR bo proslavila 50-letnico osvoboditve izpod tuje oblasti in podaniki sedanje republike Avstrije, ki so takrat izgubili podonavsko monarhijo, se bodo spomnili 50. obletnice ustanovitve republike Avstrije.

Pri nas v Sloveniji letos praznujemo 100-letnico »Slovenskega naroda«, 100-letnico prvega slovenskega tabora v Ljubljani, 50-letnico bojev za našo severno mejo, 25-letnico splošne vstaje na Primorskem itd., nikjer pa ne zasledimo priprav splošne proslave vse Slovenije, odkar smo pred 50 leti po 1094 letih zatiranja zopet dosegli osvoboditev izpod tujevega jarma.

Pred 50 leti je zmagovita Antanta zrušila vojaško moč Osvobodilnih sil v Evropi in avstro-ogrsko državo ni bilo več. Toda brez nas prostovoljcev — borcev za severne meje Slovenije — pa ne bi naše meje danes potekale tam, kjer smo jih mi sami začrtali z orožjem v roki.

Pri mednarodnem določanju novih mej takrat niso povsem zmagale osnove štirinajstih točk ameriškega predsednika Wilsona. Vse preveč so v prvi vrsti prišli do izraza interesi kapitala ter imperialistični načrti in dogovori. Našo neizkušnost in naivnost so izrabili mogočnejši in so nas v plebiscitu na Koroškem ogoljufali za strnjeno slovensko naselje na Koroškem. Na mirovni konferenci so razkosali slovenski narod med tri države. Naše slovensko vprašanje je tako nastalo mednarodna zadeva. Rešiti ga je bilo mogoče le z zrušitvijo celotnega imperialističnega sistema v Srednji Evropi.

Narodnoosvobodilna borba slovenskega naroda je v vojni proti fašističnim okupatorjem in domačim izdajalcem izvedla socialistično revolucijo in dokončno zrušila oblast kapitala ter

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Okrepiti sodelovanje z mladino

Na nedavni redni skupščini ZZZB NOV Sevnica so menili, da je letošnja skupščina uspeša

Vabilo

Združenje borcev NOV Vipa vabi vse preživele borce in aktiviste, ki so se udeležili bitke na Nanosu, na praznovanje, ki ga prirejajo v počastitev krajevnega praznika 18. aprila v Vipavi.

Naleteli so na splošno razumevanje

Na posvetovanju predstavnikov odbora Zveze prostovoljcev borcev na severno mejo 1918/1919 z predsednikom občinske konference SZDL in občinskega odbora ZZZB NOV, ter sekretarjem občinskega komiteja ZK na Jesenicah, so se spomnili o 50-letnici bojev za severno mejo in o pomoči, ki naj bi jo nudile politične organizacije na jeseniacih ob pripravah za počastitev te pomembne 50-letnice.

Predstavniki političnih organizacij so na tem posvetu obljubili vso moralno pomoč Zvezi prostovoljcev borcev pri pripravah za proslavo, za organizacijo dokumentarne razstave in za eventualna predavanja. Dodelili so se, naj bi bila proslava v mesecu decembru, ker je v letošnjem letu predvidenih več važnih praznovanj, sicer pa je tudi čas takrat najbolj primeren, kajti v novembru in decembru leta 1918 so se formirali prostovoljni odredi in tudi izvajale razne vojaške akcije.

Člani odbora Zveze prostovoljcev borcev, ki so bili na tem posvetovanju navzoči, so dobili zelo dober vtis, saj so videli in opazili, da se mlajša generacija, in to predvsem vodilna, zanimala za njihove probleme posebej ne še sedaj, ko so naši najvišji forumi pokazali toliko razumevanja za ostarele veterane.

Organizacijo proslave in ostalega programa bodo toliko lažje izvedli, ker je tudi občinska skupščina na Jesenicah pokazala veliko razumevanje, saj je na seji, ko so razpravljali o občinskem proračunu, ugodila prošnji Zveze prostovoljcev borcev za dotacijo, za kritje nekaterih stroškov v zvezi s 50-letnico.

Štefko Šorli

bolj kot katerakoli doslej. Iz poročil o delu v minulem obdobju dveh let je bilo razbrati, da je organizacija dobro izvrševala svoje naloge, le nekaterih ni mogla opraviti, ker ni bilo denarja. Poleg tega so pohvalno ocenili tudi razpravo, ki je bila dokaj živahna in polna odkritih misli.

Delo združenj so dobro ocenili. Pohvalili so prizadevanje in pomoč občinske skupščine Sevnica. Od komisij je veliko priznanja dobila komisija za priznavanje posebne delovne dobe. Od ZROP je bilo najboljše ZROP Krmelj. Ko so obravnavali proslavi v Brežicah in Krmelju, ko sta Kozjanski odred in 12. brigada dobili domicil, so menili, da naj bo v prihodnje udeležba na podobnih srečanjih večja kot doslej.

Pri obiskovanju predavanj za rezervni starešinski kader bo treba poostri disciplino, so poudarili na sevnški skupščini. Doslej udeležba namreč ni povsem zadovoljiva. Poleg tega so na skupščini govorili tudi o odnosih delovnih organizacij do borcev: mnoge hitijo borce upo-

kojevat oziroma jih premeščajo na nižja delovna mesta.

Ze nekaj časa pripravljajo kroniko o delovanju partizanskih enot. Ugotovili so, da bo treba okrepiti stike z mladino, predvsem na šolah in v aktivnih ZKS. Sedanji učni načrti pre malo obsegajo zgodovino NOB.

Kot gostje so se skupščine ZZZB NOV Sevnica udeležili tudi Jože Merlak, Slavko Kovačič in Franc Molan. B. D.

Koprski mladinci po poteh prve istrske brigade

Komite mladinske organizacije iz Kopra je v sodelovanju z drugimi družbeno-političnimi organizacijami poskrbel, da se je odred mladincev koprskih gimnazij udeležil pohoda po poteh prve hrvatsko-istrske brigade. Pohod so zaključili na Učji z veliko manifestacijo v počastitev 24. obletnice prve okrožne konference USAOH za Istro in Hrvatsko primorje. Na pohodu je sodelovala mladina iz vse Istre. A. K.

Osnutek republiškega zakona o vojaških vojnih invalidih

Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo SRS Slovenije je že pripravil osnutek republiškega zakona o vojaških vojnih invalidih. Ze 20. aprila ga razpošlje vsem občinskim skupščinam in občinskim odborom ZZZB, ki bodo nato pozvali vojaške vojne invalide, da ga dopolnijo s svojimi pripombami in predlogi.

To so ugotovili na seji komisije vojaških vojnih invalidov pri republiškem odboru ZZZB NOV Slove-

nije, ki je bila 8. aprila. Razprava o tem osnutku je pokazala, da so vanj vnese vse pristojnosti, ki vanj sodijo po določilih zveznega zakona o vojaških vojnih invalidih. V njem so zajeti tudi predlogi ZZZB NOV Slovenije. Ker pa mora zakon začeti veljati že 1. julija letos, bo predlog zakona pripravljen za skupščino že do srede maja.

Ob koncu razprave o osnutku se člani komisije z zadovoljstvom ugotovili, da že izvajajo sklepe, ki sta jih sprejela na skupni seji 27. marca republiški in socialno zdravstveni zbor skupščine SR Slovenije. To je vsekakor velik napredek in precejšnjo pridobitev za borce in invalide NOV.

V nadaljevanju seje so se pristojni zadržali še ob poročilu o poslovanju invalidskega zdravstvenega rekreacijskega doma v Strunjanu za leto 1967. Iz tega posnemamo, da sedaj posluje dom le sezonsko.

Lani je dom posloval od 1. aprila do 15. oktobra in je v tem času ustvaril 18.633 oskrbnih dni.

Zatem je stekla beseda tudi o predlogu delovnega in finančnega programa doma v Strunjanu za leto 1968. Dom bo letos odprt od 20. aprila do 15. oktobra.

V zvezi s programom so ugotovili, da sicer republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo Slovenije še ni sklenil pogodb z različnimi zdravilišči glede klimatskega in topliškega zdravljenja. Toda komisije že delajo, a sredstva v ta namen ne bodo nič manjša kot prejšnja leta. Zato naj se tisti invalidi, ki jim je klimatsko ali topliško zdravljenje potrebno, prijavljajo že sedaj, ker bodo tudi pogodbe pravočasno sklenjene.

Pa še to so naglasili. Dom v Strunjanu bo imel za prvomajске praznike na voljo tudi nekaj prostora za tiste invalide, ki bi te praznike hoteli preživeti ob morju.

V. M.

V Vrbovem — spominski park

Iz Vrbovega pri Ilirski Bistrici nam pišejo, da so že pričeli delati spominski park okrog spomenika padlim borcem iz okoliških krajev. Mnogi občani so odstopili svoja zemljišča, na katerih bo stal nov park. Med prvimi je svojo zemljo poklonil Stanislav Raspor, čeprav je zemljo obdeloval. Vaščani so se z veliko vnamo lotili gradnje parka, saj se zavedajo, kolikšnega pomena bo za njihov kraj.

Poizvedba

Iščem sobora in dobrega prijatelja Dušana Vukadinovića iz Črne gore. V času narodnoosvobodilne borbe je bil politkomisar 1. bataljona Gradnikove brigade in — takrat sem ga videl poslednjič — komisar Vojkove brigade. Kdorkoli kaj ve o njem, naj mi prosim sporoči na naslov Silvester Ravbar-Vetlo, Proseška ulica 35, Opčine.

Kdor zdravje ljubi, ne pije veliko. Če pa pije, pije Hermeliko!

Nov spomenik na Goreljku

Dne 15. decembra 1943 je v Lovčevem hotelu in okoli njega na planini Goreljek na Pokljuki zaradi izdaje padlo okoli 100 borcev 3. bataljona Prešernove brigade. Pokopali so jih v bližini, po vojni pa so grobišče precej skromno tudi uredili ter na njem pokopali posmrtno ostanke nekaterih borcev Gradnikove brigade, padlih na Pokljuki leta 1944.

Spomenik, sam po sebi zelo skromen in pa grobišče, sta bila dolga leta precej zanemarjena. Letos pa je odbor Prešernove brigade sklenil, da bodo grobišče uredili in postavili tudi nov, lepši in večji spomenik. Skupščina radovljiške občine je sklenila zadevo podpreti in tako bodo letos za dan borca odkrili nov spomenik. Ob tej priložnosti bo ob grobišču tudi krajsa proslava s srečanjem borcev.

Spomenik bo v obliki večje in debelejšje jeklene plošče, ki jo bo dalja jeseniška železnara. Na njej bo znani pisatelj Tone Svetina, drugače tudi kipar-amater v svoji značilni tehniki ponazoril zadnji boj 3. bataljona Prešernove brigade z deli privarjenega orožja, drobci granat, izstrleki in podobnim gradivom. Poleg tega bo na plošči tudi napis.

VINKO KEPIC

tako osvobodila slovensko ljudstvo.

Ceravno v jeseni 1918 še niso mogla biti uresničena vsa prizadevanja za rešitev gospodarske in socialne osvoboditve ljudskih množic Slovenije, je vendar dokončna osvoboditev izpod tujevega jarma bila velika preokretnica v naši zgodovini, ki brez nje ne bi bila mogoča uspešna socialistična revolucija.

Če se ozremo po naših sosedih in drugih evropskih narodih, vidimo, kaj vse in s kakšnim sijajem in hrupom praznujejo manj pomembne in poceni zaslužene jubileje.

Zakaj naj bi mi zamudili tako veliko priložnost? Proslava petdesete obletnice nacionalne osvoboditve Slovenije izpod tujevega jarma zatorej ne bi smela ostati in biti omejena le na

spominska obhajanja bojev za severno mejo 1918/1919, temveč mora temeljiti na vseljudski proslavi celotne republike Slovenije.

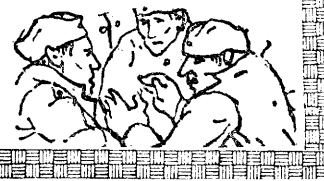
Prim. dr. Ciril Porekar, Maribor

PRIPIS UREDNIŠTVA: Obrnili smo se na republiško konferenco SZDL, kjer smo izvedeli, da bo vseslovenska proslava 50-letnice nacionalne osvoboditve povezan z obletnico vseljudske vstaje na Primorskem. Osvobodna slovesnost bo 15. septembra v Novi Gorici. Velike proslave ob 50-letnici bojev za severno mejo pa bodo osredotočene v Mariboru. To pa ne pomeni, da 50-letnice tako pomembnih dogodkov ne bo praznoval ves slovenski narod.

POPRAVEK

V članku »Če hočemo do leta 1970 urediti stanovanjsko vprašanje...«, priobčenem na naslovni strani prejšnje številke, nam je tiskarski škrt močno ponagajal. Zamešal nam je vrstice

OB TABORNEM OGNJU

tako, da je vsebina članka povsem nerazumljiva. Povzetek iz besed sekretarja upravnega odbora stanovanjskega sklada pri republiškem odboru ZZZB NOV Ivana Fajdige, ki je naveden v tem članku, popravljamo. Zадnja dva stavka v prvi koloni in prvi stavek v drugi koloni tega članka se namreč pravilno glasio tako:

»V letu 1965 je bilo na ta način v Sloveniji investiranih za stanovanjske zadeve borcev 104 milijone N-din. Od tega so dale občine 61.160.040 N-din, gospodarske delovne organizacije in posamezni uporabniki 35.293.550 N-din, republika in ZZZB NOV pa 7.475.000 N-din.

Z letom 1968 je soudeležba izvršnega sveta SR Slovenije prenehala, zato je odpadla tudi udeležba občin.

Stavek, ki se začne v predzadnji vrsti druge kolone in se končuje v začetku tretje kolone, bi se moral glasil:

»Zato bi bilo potrebno čimprej sprejeti predlog, po katerem naj bi republiški zakonski predpis reguliral to tako, da bi se v okviru 4-odstotnih stanovanjskih sredstev določil odstotek za namensko urejanje stanovanjskih zadev borcev in invalidov NOV. Delovne organizacije naj bi ta sredstva odvajale neposredno občinam. Zvezi in izvršni svet je pred kratkim že razpravljalo o tem in se s takim predlogom strinja. — V ilustracijo je navedel, da je bilo v letu 1966 zbranih sredstev 4-odstotnega prispevka za stanovanja v SRS — 333 milijonov N-din, v letu 1967 pa 375 milijonov N-din.

Naše bralce prosimo, da nam neljubo zmedo v tem članku oprostite. Uredništvo

Pogovor o mariborskem dispanzerju za borce

Te dni so v Mariboru odprli dispanzer za borce, ki za zdaj gostuje v I. nadstropju zdravstvenega doma. Njegov vodja je postal dr. Peter Mravljak, sam udeleženec NOV, iz znane Mravljakove družine v Šoštanju, ki je dala več borcev. — Tovariš Mravljak je našemu novinarju odgovoril na nekaj vprašanj:

● Zaradi česa je bil ustanovljen dispanzer za borce?

Nihče ni imel povsem točne podobe o zdravstvenem stanju borcev, mnogi so se občasno ukvarjali s to zadevo, le malo kdo pa je naredil kaj več, kot napisal poročilo ali govoril na skupščini. Prav tako vemo, da je nasploh zdravstveno stanje borcev slabše kot zdravstveno stanje drugih ljudi. To je povsem razumljivo, saj je vojna zahtevala svoje, pa tudi po vojni so bili hudi časi. Najbolj pogostne bolezni so revmatizem, bolezni srca in ožilja zaradi preostalih telesnih napov, živčne bolezni, obolenja prebavil in tudi stare rane se včasih odpro.

Sploh je skrb za zdravje borcev posebna panoga medicinske, pri nas razmeroma nova. S tem bi se morali ukvarjati resno in poklicno, ne pa samo občasno in mimogrede. Največkrat so to pri nas iz golega poživljenosti in partizanske solidarnosti počeli zdravniki, ki so bili sami pri partizanih. Morda imajo glede tega v Franciji in v Sovjetski zvezi kaj več izkušenj?

● Kako boste začeli delati?

Danes je prvi dan, kar smo tukaj. Težav najbrž ne bo manjkalo. Predvsem bomo mo-

organizirali, da bodo stanovali pri privatnikih, kjer je ceneje. Pri tistih, ki nimajo zadosti denarja, bomo skušali urediti, da bo zanje plačala občina ali kdo drug.

Ze zdaj pa lahko povem, da se tudi drugje zanimajo za naše delo in nam zavidajo dispanzer. Upamo, da nas bodo morda tudi kje posnemali. Kot vem, zdaj ni v Sloveniji nobene podobne zdravstvene ustanove, najbrž tudi v vsej Jugoslaviji ne. Torej smo Mariborčani prvi...

● Kdo vas vzdržuje, koliko

vas je tukaj v službi in kdaj delate?

Večina borcev je socialno zavarovanih, toda z delom našega dispanzerja so nastali in še bodo dodatni stroški. To vsoto bo moral nekdo dati, najbrž občinske skupščine. Kot vem, so zdaj pristopile k skupnemu plačevanju stroškov že omenjene štiri občine. Za mariborsko upam, da bo za leto 1969 stroške za prispevek vnesla v proračun. Drugače pa bomo skrbeli za okrog 10.000 borcev. Zaenkrat sem tukaj od zdravnikov še sam, pomaga mi

medicinska sestra in občasno administratorka. Ukvarjamo se z načrti, da bi honorarno zaposlili še revmatologa in nevrologa.

Pri nas je dispanzer odprt vsak delovni dan od 13. do 19. ure, pozneje pa bomo dvakrat mesečno obiskali vsako izmed izvenmariborskih občin.

● Bi želeli še kaj pojasniti ali povedati?

Pridite čez nekaj mesecev, ko se bo videlo, kaj smo naredili in kako delamo. Zdaj lahko delamo samo načrte...

MP

Z LETNE SKUPŠČINE ZZB NOV OBČINE KRŠKO

Mladina naj v pravi luči spozna tradicije NOB

Letna skupščina ZZB NOV občine Krško, ki so se je udeležili tudi predstavniki občinskih ZZB Novega mesta, Brežice, Šmarja pri Jelšah in republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, je bila vsebinsko zelo bogata.

organizacija večkrat osamljena. Največ pomoči pri svojem delu, ne samo na omenjenem področju, ima organizacija v glasilu TV-15.

Na skupščini so menili, da je nujno potrebno prenašanje tradicij in zgodovine NOB nadaljevati v vseh možnih oblikah. Hkrati so naslovili tudi na vse člane organizacije priporočilo, naj v bodoče aktivno sodelujejo čimveč borcev in drugih članov organizacije.

Na skupščini so menili, da organizacija premalo spremlja in vpliva na dogajanja v občini, tako v gospodarstvu kot na drugih področjih. Organizacija, ki je po številu takoj za Socialistično zvezo, v bodoče ne sme spremljati različnih dogajanj le pasivno, pač pa mora s svojimi izkušnjami in vplivom pomagati usmerjati celotno delovanje in

odstranjevati vse negativno, ki bi lahko oviralo težnje po uveljavitvi reformnih ukrepov.

Na osnovi poročila in razprave delegatov so na skupščini sprejeli tudi bodoči program. Ta pa se odraža predvsem v naslednjem:

● Čimbolj skrbeti za vse ljudsko obrambno vzgojo. Naloga borčevske organizacije je nenehno izobraževati člane z dosežki moderne tehnike za obrambo.

● Pridobitve NOB in ljudske revolucije morajo postati vsebinski del družbenih odnosov.

● Še večji poudarek je treba dati skrbi za pomoč potrebnim članom in borcem NOB.

Skupščina je izvolila tudi nov 19-članski odbor, kateremu bo še nadalje predsedoval tovariš Karel Šterban.

P. KRISTIJAN

rali najprej organizacijsko upostaviti dispanzer. Najkasneje v dveh letih bomo naredili kartoteko vseh članov oziroma bivših borcev na območju občin Maribor, Ormož, Slovenska Bistrica in Lenart. Medtem bomo morali proučevati stanje, seveda pa bomo dajali tudi zdravniško pomoč ali napotili človeka k ustreznemu specialistu. Upamo, da bodo dobili borci v nas zaupanje in da se bodo obračali na nas kot borci na borce. Z naše strani pa pričakujemo, da se bomo bolj kot drugje morali usmeriti tudi na urejanje socialnih zadev. Skušali bomo tudi urejati klimatsko in zdraviliško zdravljenje borcev, ki je zlasti zadnje čase zaradi pomanjkanja denarja v precejšnjih težavah. Kako bomo to uredili, govori precej sklepov, tudi načrtov imamo nekaj, toda dokončno bi težko kaj rekli, dokler je tako. Predvsem pa bi želeli v zdravilišča posiljati ljudi po nekem načrtu in enotnih merilih. Morda bomo našli zanje kaj več denarja ali

Kako vestno se je občinsko predsedstvo pripravilo na ta letni obračun borčevske organizacije, je bilo opaziti že iz obširnega poročila predsednika Karla Šterbana, ki je podrobno razčlenil celotno aktivnost borcev, rezervnih oficirjev in vojaških vojni invalidov v pretekli dvoletni dobi.

Kdor pozna problematiko ZZB in spremlja njeno delo, bi pričakoval, da bodo obravnavali predvsem materialni položaj članov organizacije. O teh problemih pa je bilo slišati zelo malo, čeprav obstajajo. Vendar pa so večino razprave posvetili vprašanju, kako tradicije in zgodovino NOB prikazati in ohraniti mladini v čimbolj izvirni luči. Pri tem delu organizacija pričakuje največ pomoči od šole in njenih delavcev, ki so to nalogo že do sedaj dobro opravljali v različnih oblikah, predvsem s pomočjo sodelovanja pri »Kurirčevski pošti«, na priložnostnih proslavah in pri šolskem pouku. Pri tem družbeno odgovornem delu pa se počuti

ZNAČILNOST MESTA — ukvarjajo se sami s seboj...

V občini Ljubljana-Center so imeli skupščino Zveze združenj borcev NOV dne 4. aprila zvečer. V tej občini, ki ima zaradi goste naseljenosti veliko število prebivalcev, je tudi članov ZZB mnogo. Borcev je 6130, invalidov 1516 ter rezervnih oficirjev in podoficirjev 2598. Združenj borcev, v katerih so tudi invalidi, je v občini devet, združenj rezervnih oficirjev in podoficirjev pa osem.

Značilnost mestnega življenja je med drugim tudi v tem, da se ljudje, čeprav živijo blizu skupaj ali celo v isti hiši, na istem hodniku, med seboj slabo ali sploh ne poznajo. Zato so tudi vezi med njimi kaj slabe, vsak se ukvarja predvsem s samim seboj ali s svojo družino. Zato navadno meščani slabo poznajo potrebe skupnosti oziroma so do njih bolj brezbržni kot podeželani. Prosti čas pa vsak skuša preživeti izven mesta.

Taki pojavi vplivajo na delo vseh družbenih organizacij, pa tudi ZZB. Statistični podatki o udeležbi rezervnih oficirjev in podoficirjev na predavanjih kažejo, da jih je prihajalo samo 10 do 12 odstotkov. Še več ob začetku leta se je ta odstotek dvignil na 35 do 40, kakih 15 odstotkov pa se jih je opravičilo.

Morda je nepovezanost meščanov in njihova odtujenost bila kriva, da na predlanski občinski skupščini ZZB Ljubljana-Center sploh ni bilo nikogar, ki bi razpravljali. Glede tega se je letos stanje popravilo. Razen gostov in predstavnikov se je namreč oglasilo k razpravi kar 11 delegatov.

Govorili so v glavnem o dveh zadevah: o kršenju moralnih načel, krivih potih posameznikov in skupin, krivih in nepravilnih ukrepih, kako bi se stanje izboljšalo ter o stanovanjskem vprašanju.

Naj se najprej seznanimo s posebnostmi urejanja stanovanjskih zadev borcev v tej občini. Leta 1945, ko je nastala naša država, je prišlo v mesto kot republiško središče mnogo borcev, ki so zasedli razna delovna mesta v upravi in varnostnih organih. Takrat so bili po večini še samski ali vsaj brez otrok oziroma enim ali dvema majhnima. Pa tudi skromni so bili, celo pretirano skromni, zadovoljni z vsako luknjo ali kletjo, da je le bila streha nad glavo. Tisti pa, ki so se kot borci vrnili v rojstno mesto, so izvirali iz revnih plasti prebivalstva. Pred vojno so imeli slaba stanovanja in so se po vojni vrli vanja ter velikokrat niso dobili boljših. Razen tega je v občini kot mestnem središču le malo prostora za nove stavbe, zato jih veliko dobi stanovanje v drugih, bolj predmestnih občinah in te potem statistika več ne prikazuje.

Zaradi tega je urejanje stanovanjskih zadev borcev prva in najbolj težava naloga ZZB v občini

Mučna vprašanja na skupščini v Radgoni

V Radgoni so imeli občinsko skupščino v nedeljo, 6. aprila. Kakor drugje so tudi tam razpravljali o mnogih vprašanjih, marsikaj je bilo izrečenega kritičnega o odnosu družbe do borcev, pa tudi o delu ZZB. Toda podrobneje omenimo bomo zasluzili predvsem razprava o socialnem stanju bivših borcev.

Predsednik občinskega odbora ZZB je v svojem poročilu omenil dve zadevi, ki sta v sklopu socialnih zadev najbolj pereči predvsem v radgonski občini.

Prvič so to priznavalnine. Radgonska občina je še vedno med tistimi slovenskimi občinami, ki imajo najnižje priznavalnine, pa tudi število let-eh je v primerjavi s številom borcev najnižje. Potrebovali bi 74.000 novih dinarjev letno, občina pa jih je dala le 60.000. Točneje rečeno, priznavalino dobi od občine 58 borcev. Najnižja je 50 dinarjev mesečno, najvišja pa 200. Po veljavnih merilih bi moralo priznavalino prejemati 75 borcev NOV in 7 borcev za severno mejo, za kar bi potrebovali 151.390 novih dinarjev. Seveda take vsote občina ne zmore in bi jim morala po mnenju borcev prisločiti na pomoč republika.

Drugič: že vrsto let ni rešeno vprašanje kakih dvajset borcev, ki so po vojni kot kolonisti prišli v Apače ter okolice. Ti ljudje so bili vedno zgled pri delu za graditev socializma. Tako so tudi prvi vstopili v kmečko delovno zadrugo in v njej ostali, dokler jim spet niso rekli, naj izstopijo. Zdaj jim let, ko so bili v zadrugi, ne štejejo za pokojninsko dobo. Po večini so starejši in onemogli in bi jim tistih 5 do 7 let pripomoglo do raznih ugodnosti oziroma vsaj majhne pokojnine.

Eden izmed udeležencev razprave je omenil, da je v občini kakih 600 nekdanjih viničarjev, ki tudi niso plačevali prispevka za socialno zavarovanje, pa vseeno dobivajo pokojnino, le borci »poskusni kuncji pri socialistični preobrazbi kmetijstva«, nimajo pokojnine. Iz njegovega govorjenja je zvenelo tudi razočaranje nad odgovornimi ustanovami, na katere se občinski odbor ZZB obrača že vrsto let, pa nihče nič ne ukrene. Tudi na vseh skupščinah ZZB, ZVVI in ZROP je že vrsto let na dnevnem redu vprašanje borcev iz Apaške doline, toda še vedno ni rešitve.

K težavam v zvezi z gmotnim položajem bivših borcev pa lahko prištejemo še nekaj: odpuščanje borcev z dela, oziroma njihovo brezposelnost. Kmetijski kombinat potrebuje za delo predvsem mlajše ljudi in zato starejše odpušča. Med temi so tudi borci, eden je celo invalid in mu ne manjka dosti do pokojnine. Kaj naj naredi tak človek, se je spraševal eden izmed udeležencev razprave? Ali naj gre za leto dve delat v Avstrijo ali Nemčijo, ali naj prodaja hišo, če jo ima, zamenja stanovanje ter gre drugam iskati dela?

Končno naj omenimo še to, kar je prav tako ob koncu skupščine dejal prejšnji predsednik: da so povabili na skupščino 15 predstavnikov družbeno-političnih organizacij in oblasti ter poslancev. Udeležil pa se je samo sekretar komiteja ZKS in en poslanec, ki je bil obenem tudi delegat. Zakaj taka slaba udeležba predstavnikov? Upamo, da se bodo o tem pogovorili tudi v Radgoni, pa ne samo na ZZB.

Z vsem tem pa ni rečeno, da so v Radgoni pozabili razpravljati tudi o drugih, važnih področjih dela ZZB kot o narodni obrambi, razvijanju tradicij, družbeno-političnem uveljavljanju in podobnih rečeh. Dosegli so lepe uspehe in se lahko z marsičem ponašajo, le da je vse to nekoliko v senci zaradi neurejenih socialnih vprašanj.

MP

Vprašanje, ki terja odgovor

Na prvi seji novoizvoljenega upravnega odbora ZZB NOV občine Radovljica 6. aprila, ki jo je vodil predsednik Janez Strgovšek, so med drugim obravnavali tudi članek »Bohinjsko vprašanje je slovensko vprašanje«, objavljen v 13. številki tednika »TT« na drugi strani.

Navzoči odborniki so se v razpravi omejili samo na zadnji odstavek odgovora prof. Frančeta Avčina — v šestem stolpcu omenjenega članka — ki je povzročil ogorčene komentarje, predvsem med bohinjskimi borci. Ta del odgovora prof. Avčina vsebuje namreč trditve, da je znani partizanski komandant z visokimi odlikovanji telefonsko:

»Ce bodo zaštevili tam (izgradnjo novega hotela v Bohinju — op. d.), bo zbral svoje fante, da vse skupaj zaminira in posadi na vrh (hotela — op. d.) še nekaj tistih, ki se ogrevajo za tisto gradnjo, in jih pošlje v zrak čez jezero do Triglavu.«

Upravni odbor ZZB NOV Radovljica je bil presenečen nad takšno, za naše pojme nenavadno izjavo, ter zahteva od avtorja članka, da javno pove ime

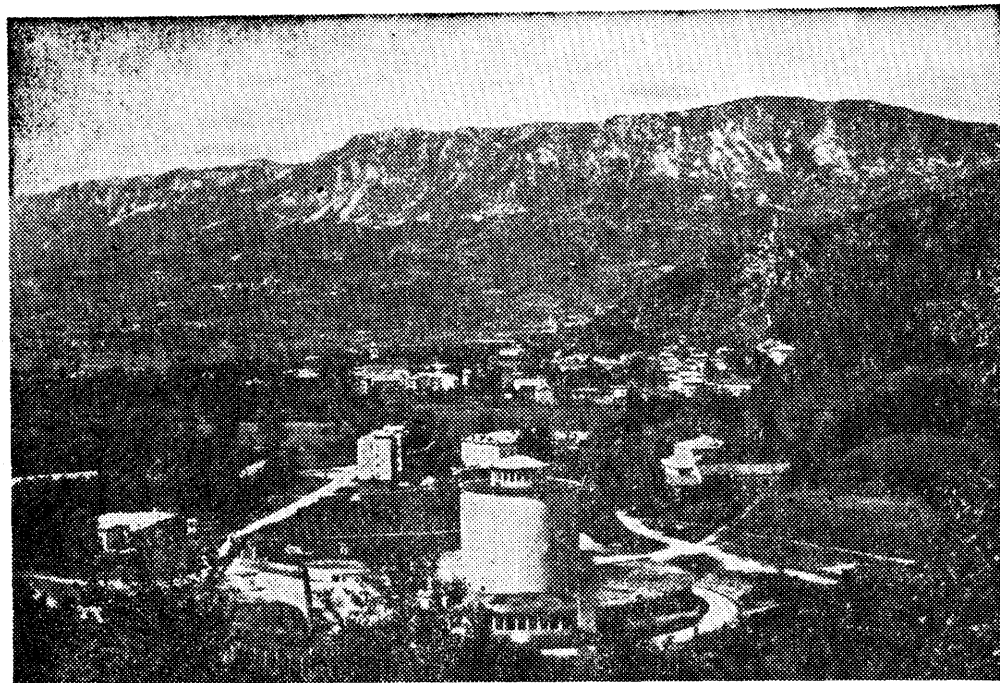
tega komandanta. V zvezi s tem je upravni odbor sprejel naslednji tekst sklepa:

»Razlog, da želimo zvedeti ime in priimek tega komandanta, je v tem, ker na območju Bohinja obstajajo štiri Združenja borcev, ki štejejo okoli 800 članov, bodisi aktivnih borcev ali pa aktivistov NOB, toda nihče ne ve za takšno izjavo. Prav ti odločno zahtevajo, da se problem razčisti, ker nastaja s tako dvomljivimi izjavami med borci in drugimi občani pereč politični problem.

Spričo tako številnega članstva je v interesu organizacije ZZB in dolžnost upravnega odbora ZZB NOV občine Radovljica, da odločno zahteva identiteto komandanta in objavo tega sklepa v našem glasilu »TV 15«, upoštevajoč težo takšne izjave, ki blati NOB, revolucijo in komandante, kar zelo škoduje ugledu celotne organizacije ZZB. Vsakršna podobnost s primerom Godešič glede Bohinja ne vzdrži nobene primerjave.«

Avtor članka in prof. Avčin bosta najbrž upoštevala važnost tega sklepa in storila vse, da se zadeva razčisti!

JR

SPOMIN NA BITKO NA NANOSU — Prebivalci Vipave praznujejo svoj krajevni praznik 18. aprila v spomin na hudo bitko 18. aprila leta 1942 na Nanosu. Tistega dne so Italijani z veliko premočjo napadli petdesetorico partizanov. Partizani so se junsko branili ter se prebili skozi številne obrobe in zasede. — Pripravljalni odbor za proslavo krajevnega praznika v Vipavi je pripravil vrsto zanimivih prireditev. Na prevečer praznika bodo pripadniki JLA in vipavska mladina po bližnjih hribih prižigali kresove. Polaganje vencev bodo priredili v obliki partizanskega mitinga; sodelovali bodo godba na pihala, pevski zbor, Prosvetno društvo Vipava, učenci osnovne šole Vipava in člani Goriškega gledališča. Prireditelji so na praznovanje povabili vse preživle borce bitke na Nanosu, aktiviste in starše padlih borcev

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

Metalec bomb

Ameriški vojak misli, da v boju z južnovietnamskim partizani, ki znajo izvrstno izkoristiti vpetost v džungli, mreže kote in naravna zaklonišča, strelna orožja ne zadostuje. Zato so prav radi prevzeli novo orožje za metanje ročnih bomb, ki so ga bili začeli uvajati že pred štirimi leti, sedaj pa ga uporabljajo že množično.

Metalec bomb M-73 s kalibrom 60 mm je po dosegu nekje v sredini med ročno bombo in mino. Z njim lahko potisnemo bombo do 400 metrov daleč, merjenje pa je možno na razdaljah od 75 do 375 metrov. Tehta nekaj manj kot tri kilograme, bomba pa je teška 830 gramov. Metalec je dolg 730 milimetrov, uradno pa ga nazivajo »grenade launcher«.

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Ameriška Nacionalna garda in rezerva

Ameriški poveljniki v Južnem Vietnamu zahtevajo zase spet nove kontingente vojske. Zato ameriške vojaške oblasti iščejo možnosti, kjer bi jih lahko dobile, ne da bi jim bilo treba objaviti mobilizacijo. V poštev pa prihajata le Nacionalna garda in rezerva.

Gardo imajo v vsaki državi in je podrejena njenemu guvernerju. Sestavljajo pa jo prostovoljci, ki so bili poprej v vojaški službi ali pa so odslužili šestmesečno obveznost v enotah aktivne vojske.

Rezerva pa spada neposredno pod federativne organe. Tudi ta je sestavljena iz prostovoljcev, ki so odslužili svoj obvezni vojaški rok.

V zadnjem času pa so predlagali, naj bi Nacionalno gardo in rezervo združili. Predlog je bil sicer zavrnjen, toda kljub temu so nastale nekatere spremembe. Po novem bo imela Nacionalna garda 400.000 moških, organiziranih v osem divizij in osemnajst samostojnih brigad. Dve pehotni diviziji, štiri samostojne brigade, ena oklepna brigada, ena brigada vojne policije in enote za podporo bodo osredotočene v tako imenovane »Selected Reserve Force« — rezervne sile, v popolni bojni pripravljenosti.

Rezerva bo imela 260.000 moških in bo zajemala sedemnajst rezervnih poveljstev, dve teritorialni poveljstvi, trinajst šolskih divizij, tri samostojne brigade in še vrsto drugih enot in sol.

Premiki v tretji dimenziji

Vse doslej so se vojaške enote lahko premikale le v dveh dimenzijah — po kopnem in po morju. Z nastankom letalstva pa so dobili možnost, da manevrirajo tudi v tretji dimenziji — po zraku. Najprej so v te namene uporabljali padalce, ki so jih letala spuščala v nasprotnikovo zaledju ali na njegovih bokih. Velika prednost helikopterjev pa je v tem, da lahko prevažajo v nasprotnikovo zaledje po zraku (v tretji dimenziji) tudi večje enote — pehotne, topniške in celo oklepne.

Na sliki vidimo sovjetske težke transportne helikoptere tipa Mi-6, kako se znova dvigajo potem, ko so izkrcali samohodne protitankovske topove v globokem zaledju zaraščenega nasprotnika.

IZ ČLANKA DE REBOULA, KI GA JE OBJAVILA FRANCOSKA VOJAŠKA REVUIJA »L'ARMÉE«

SODOBNA PROTITANKOVSKA OBOROŽITEV V ZAHODNIH VOJSKAH

V prejšnji številki smo se lahko spoznali z vrstami protitankovskih izstrelkov (z rušilno polnitvijo, s kumulativno polnitvijo in prebojni izstrelki), v tem članku pa bomo govorili o sredstvih za streljanje protitankovskih granat, min in raket. Delimo pa jih na težko in lahko protitankovsko oborožitev.

TEŽKA PROTITANKOVSKA OBOROŽITEV

Težka protitankovska sredstva so zvečinoma vgrajena na oklepna vozila, pri čemer pa se niso mnogo ozirali na njihovo težo, saj sta zanje najznačilnejši lastnosti velik doseg in gibljivost njihovih nosilcev. Med to oborožitev spadajo protitankovski topovi in težke protitankovske rakete, že v kratkem pa se jim utegnejo pridružiti tudi večjevalni metalci raket.

Protitankovski topovi so klasično protitankovsko sredstvo, ki so ga v zahodnih vojskah še zadržali, vendar le na vozilih. To je lahko naведен top na goseničnem vozilu, kot je na primer belgijski top 90 mm »Cati«, ali pa samohodni top kot ameriški zračnodelasantni M 56 »Spat« kal. 90 mm

oziroma zahodnonemški top 90 mm »Kanonenjagdpanzer«. Sem pa spadajo zlasti topovi »navadnih« tankov.

Zanimivo je avtorjevo mnenje, da bo protitankovski top še nadalje zadržal svojo vrednost. To je namreč trdno orožje, s katerim ni težko ravnati in ki lahko uporablja vse tri vrste municije. Razen tega strelja zelo hitro, granata pa mu leti skoraj naravnost.

Kar zadeva težke protitankovske rakete (na motornih vozilih), so te nedvomno natančnejše, vendar le na večjih razdaljah.

Med raketno oborožitev te vrste spada tudi znani nemški »Raketenjagdpanzer« s francosko protitankovsko raketo SS-11, ki je oborožen na enako vozilo kot že omenjeni protitankovski top 90 mm, pa tudi angleško vozilo »Ferret«, opremljeno s protitankovskimi raketami »Vigilant« (z dosegom 1400 metrov), vozilo »Hornet« s protitankovskimi raketami »Malkara« (z dosegom 3800 metrov) in vozilo »Trojan FV 432« s protitankovskimi raketami »Swing fire«, ki lete prav toliko daleč kot rakete »Malkara«. Tu pa je še francoski

AMX 13 T s protitankovskimi raketami SS-11, ki je prvo oklepno vozilo, opremljeno s protitankovskimi raketami. V ZDA pa sedaj pripravljajo za vozilo »Aroft« novo napravo s precej večjim dosegom.

Protitankovske rakete so lahko tudi glavna oborožitev tankov, kot je primer s tankom »Sheridan«, ki je oborožen z raketami »Shillelagh«. Nekaj podobnega pa se utegne zgoditi tudi s skupnim ameriško-nemškim tankom M 70.

Natančnost protitankovskih raket so povečali tako, da jih vodijo prav do cilja. Na tem področju pa lahko dosežejo še boljše rezultate z avtomatizacijo operacij in zmanjšanjem začetnega razsipanja. Prizadevajo pa si tudi skrajšati čas, ki ga raketa potrebuje za polet do cilja.

Kar zadeva vodenja, se ročna operatorjeva povelja spreminjajo v električne signale, ki prek kabla prihajajo v raketo in se tam ponovno spreminjajo v mehanske gibe za usmerjanje rakete. Toda pri tem sorazmerno preprostem in zanesljivem elektronskem sistemu nastajajo napake, ki jih povzročajo operatorjevi refleksi. Zato je bilo

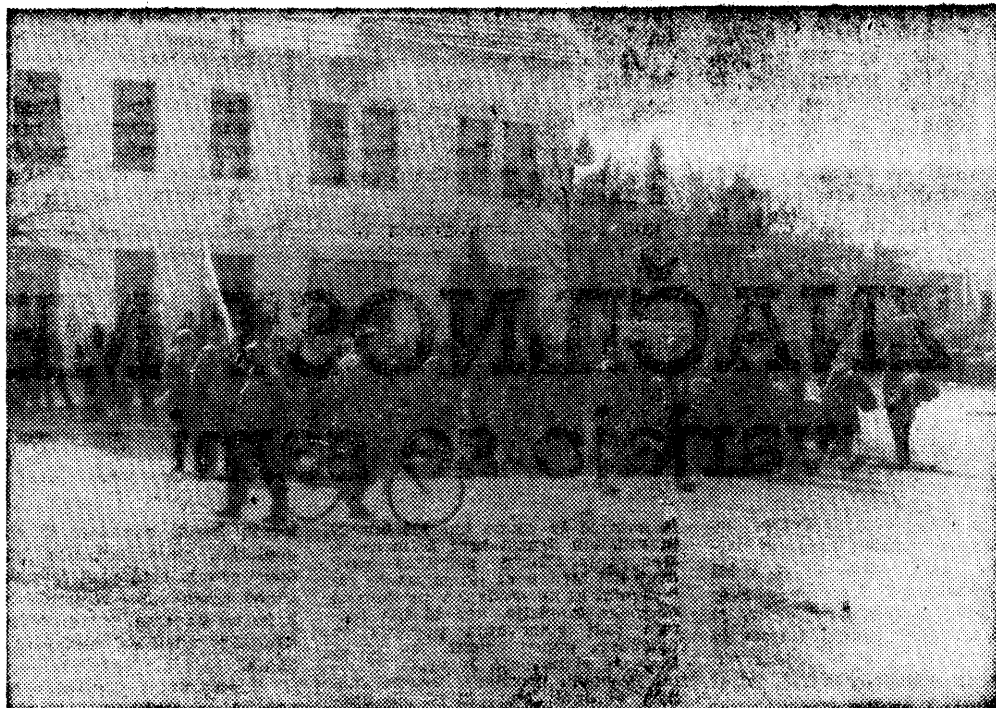
streljanje na majhnih razdaljah nemogoče, pa tudi na večjih je bilo odvisno od sorazmerno slabih operatorjevih refleksov.

Da bi bile rakete natančnejše tudi na manjših razdaljah (izpod 400 metrov), so začeli uporabljati poseben programator, ki v začetnem delu poleta avtomatsko vrača izstrelak na merilno črto. Razen tega so začeli uporabljati tudi polavtomatsko usmerjanje, pri katerem je edina operatorjeva naloga v tem, da meri — da pokrije križ s ciljem. Merilna naprava pa je povezana z infrardečim sprejemnikom, ki ugotavlja odklon rakete od optične osi in elektronsko prenaša prek kabla ali z infrardečimi žarki

tromagnetskem kanalu avtomatsko usmerjajo proti cilju. V tem primeru izstrele raketo iz topa kot katerokoli drugo granato in je zato ni mogoče usmerjati po žici, temveč prenašajo povelja vanjo z elektromagnetskimi valovi (radijskimi ali infrardečimi).

Raketo pa lahko usmerjajo na cilj tudi s pomočjo infrardečega ali laserskega snopa. Pri tem ni treba prenašati nobenih povelj, temveč je na izstrelku posebna aparatura, ki ugotavlja odklon od curka, usmerjenega na cilj, in ki takoj vnaša ustrezne popravke. Laserski curki omogočajo streljanje na večjih razdaljah, kot pa ga je mogoče doseči z običajnimi načini usmerjanja.

FOTOGRAFIJA Z VPRAŠAJEM?

Današnja fotografija je nastala v svobodi. To nam poveša tudi zastavi na čelu partizanske enote in na pročelju hiše, pred katero enota čaka. Ob kakšni priložnosti, kdaj in kje je ta fotografija nastala? Se najlaže boste to utvrdili po stavbi v ospredju in pokrajini v ozadju. O svojih ugotovitvah nam čimveč pišite!

PREBIVALSTVO LAHKO OSTANE ŽIVO, ČE SE OB PRAVEM ČASU UMAKNE V KRITJA

Kako preživeti atomski napad?

Vsaka nova vojna prinaša nove žrtve. Razen vojakov na bojišču pa umirajo še drugi ljudje. Umirajo, čeprav si ne žele vojne.

Tisti, ki skrbijo za množično zaščito prebivalstva, proučujejo posledice atomskih eksplozij, do katerih je prišlo pred dvaindvajsetimi leti nad japonskima mestoma Hirošimo in Nagasakijem. Razen tega proučujejo tudi posledice mirnodobnih eksplozij, s katerimi so želeli ugotoviti, na kakšni razdalji od eksplozije človek še lahko ostane živ.

S poizkusi so ugotovili, da človek lahko kljubuje atomski eksploziji, če je takrat v kritju. Stopnja njegove varnosti pa je odvisna od tega, kakšno je zaklonišče in kako daleč je od kraja eksplozije.

Čeprav sodijo, da bo prebivalstvo obveščeno o nevarnosti in bo imelo še čas, da se zaščiti, se vendar lahko pripeti, da bo nasprotnik uporabil jedrski izstrelke tedaj, ko bodo ljudje na prostem. Kaj pa je treba storiti v takem primeru?

Če je takrat človek na prostem, naj se takoj potem, ko se zablešči, vrže na tla vzdolž smeri, v kateri se pomika udarni val. Le tako bo udarni val neposredno zadel ob nekajkrat manjšo površino telesa kot sicer, pa tudi učinek zračnega curka v udarnem valu bo mnogo šibkejši. Ko je udarni val mimo, se je treba umakniti v kako že vnaprej pripravljeno zaklonišče.

Dovolj časa za umik v zaklonišča bodo ljudje imeli v primeru, ko bo dan znak nevarnosti iz zraka. Že za časa miru pripravljajo zaklonišča za kolektivno zaščito, v katerih je mogoče preživeti tudi dlje časa. Švedi imajo, na primer, silno udobna zaklonišča s trgovinami, kino dvoranami, garažami, skladišči, športnimi dvoranami in zabavišči.

Težko je oceniti, kje bo eksplozirala atomska bomba ali izstrelak, da bi lahko postavili tako trdna zaklonišča, ki bi lahko prenesla tudi eksplozije z večjo močjo. Toda taka zaklo-

nišča bi bila tudi silno draga. Zato grade zaklonišča tam, kjer obstaja možnost, da se vanje zateče iz več ulic čimveč ljudi.

Trdno grajene stavbe imajo kleti, ki jih je mogoče zlahka preurediti v zelo zanesljiva zaklonišča za prebivalstvo. Razen tega pa niso daleč in zato se ljudje lahko hitro umaknejo vanje.

Razen vnaprej pripravljenih zaklonišč s filtro-ventilacijskimi klimatskimi napravami, tekočo vodo, električno napeljavo in sanitarnimi napravami pa ustrezajo tudi predori, podzemeljske železnice in mestna kanalizacija...

Mestne zidane stavbe bodo rahlo poškodovane, če bo nad pritisk udarnega vala znašal 0,2 kg/cm², do večjih poškodb pa bo prišlo ob pritisku 0,35 do 0,45 kg/cm².

Enako škodo bodo utrpeli železobetonski objekti pri pritiskih 0,5 in 1,7 kg/cm², leseni objekti pa pri pritiskih od 0,1 do 0,5 kg/cm².

To pomeni, da ob eksploziji 20-kilotonske bombe med prebivalstvom, ki bo v zakloniščih ne bo skoraj nobenih izgub, če ne bo atomska bomba eksplozirala tak nač njihovimi zaklonišči. Živi bodo ostali vsi tisti, ki bodo vsaj osemsto metrov oddaljeni od kraja atomske eks-

plozije, pa čeprav bo njihovo zaklonišče prekrito le z zemljo. Če pa v bližini ni nobenih urejenih zaklonišč, podzemnih železnic, predorov ali kleti, potem se je mogoče uspešno obvarovati tudi v navadnih jarkih, jamah in prekopih. Zaželeno pa je, da je v tem primeru zaklon globlji od višine človeka, ki v njem išče zaščito.

Prebivalstvo mora v mirnem času vedeti, kam naj se umakne, ko bo dan znak nevarnosti. Čeprav morajo ljudje za to že sami poskrbeti, je to

Najprej je začela Francija, nato pa še druge dežele oboroževati helikoptere s protitankovskim orožjem. Nekatere države so kupile francoske helikoptere »Alouette« II in III, opremljene z raketami SS-11. Te vrste helikopterja je podoben tudi ameriški »Iroquois UH-1 B«.

Razen helikopterjev pa bi bilo mogoče oborožiti s protitankovskimi raketami tudi brezpilotna letala, ki so sicer namenjena za opazovanje bojišča. (Nadaljevanje)

hkrati tudi skrb organov za narodno obrambo.

V takem trenutku je najpomembnejše ohraniti hladnokrvnost in prisebnost. To pa zato, ker bodo takrat, ko utegne sovražnik uporabiti jedrske izstrelke, celo sekunde lahko odločale o življenju in smrti.

Če ne vemo prav nič drugega kot le to, potem je možnost, da preživimo atomsko eksplozijo, že večja.

M. Vlašić

ZELEZOBETONSKO VALJASTO ZAKLONISČE, KI GA VIDIMO NA SLIKI, JE Sicer zelo majhno. Vendar uspešno varuje pred posledicami jedrske eksplozije.

USPEŠNO PA VARUJE TUDI ZAKLONISČE, KI JE NAPRAVLJENO IZ LESNIH BRUN IN PREKRITO S PLASTJO ZEMLJE

SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

PRVI STRELI V DRUGI SVETOVNI VOJNI

»Westerplatte« je bilo majhno poljsko vojaško oporišče v pristanišču Gdansk, v katerem so odjeknili prvi streli druge svetovne vojne. To se je zgodilo 1. septembra 1939 ob 4.17 zjutraj. Na tem polotoku je bilo 182 poljskih vojakov, ki so bili že od začetka prepuščeni sami sebi in niso imeli s svojim zaledjem nobenih zvez. Njihov poveljnik je dobro vedel, da mu ne more nihče pomagati. Kljub temu pa je vztrajal do zadnjega, ker mu je tako velela vojaška dolžnost. Njegova posadka ni odnehala kljub sovražnikovu hudemu ognju in veliki premoči, ki jo je imel nemški general Eberhart — tako v vojaštvu, kakor tudi ob podpori vojne mornarice in letalstva

Od posadke na tem izpostavljenem položaju so zahtevali, naj vzdrži dvanajst ur, toda borila se je celih 160 ur. Ni pa to bila nobena posebna enota, temveč povsem navadni vojaki, ki so si želeli življenja bolj kot pa karkoli drugega na svetu. V tistih strašnih septembrskih dnevih so spoznali, kaj so nevarnost, strah in groza. Prvič v življenju so občutili bolečine, videli kri, pretrpeli nečloveške napore in se znašli pred porazom. Navzlic temu pa njihov poveljnik major Suharski takrat, ko je bil naposled sklenil kapitulirati, ni mogel najti med njimi nikogar, ki bi hotel sprejeti vlogo odposlanca. Zato je moral iti k sovražniku sam, okamenela obraza in z belo zastavo v roki. Skoraj vsakdo izmed 182 branilcev tega majhnega koščka poljskega ozemlja je bil pripravljen, da se za živ zakopati v ruševine.

»Poveljeval sem nad tako imenovanim krajem za izkrcavanje«, piše v svojih spominih Zdzislaw Kregielski. Ukaz je bil takle: organizirati obrambo na zahodni strani, preprečiti Nemcem prehod čez prekop, blokirati Westerplatte in z ognjem povezati stražarski mesti 1 in 2, da ne bi prišlo do sovražnikovega vdora z jugozahodne strani.

Oborožitev: ena težka in dve lahki strojnici, telefon in dvajset moč. Z leve strani sta bili stražarski mesti 1 in 2, zadaj pa še eno okrepljeno stražarsko mesto.

31. AVGUST. Na kosilu sem srečal nadporočnika Sobosinskega, majorja Suharskega in kapetana Dabrowskega. Bili so zelo resni, toda kosilo je kljub temu minilo v prijetnem razpoloženju. Nadporočnik je dvignil svoj kozarec in rekel: »Ne vem, kdaj se bomo spet lahko videli, toda prosim vas tole: pazite, da vas ne bodo presenetili.« Nato se mi je približal in dejal: »Z vsemi tukaj se tikam, le s teboj, Mali (tako so me tam klicali), še ne. Zato popijva bratovščino. Vidi, da vsi, kar nas je tukaj, spadamo v isto družino in da se moramo temu ustrezno tudi obnašati.«

Takrat mi je postalo očitno, kakšna nevarnost se nam bliža in koliko naporov bo treba vzdržati v tem neenakopravnem boju. Ko je bilo kosilo končano, najs je nadporočnik znova odgovoril: »Ne pozabite: ne smete biti iznenadjeni. Če boste vzdržali dvanajst ur, potem bomo — če nam bo to omogočila usoda — vso posadko pokrili z zlatom.« Nato me je zaprosil, naj grem z njim v sobo, kjer mi je prisrčno dejal: »Poslušaj, Mali. Kot oficirju in človeku ti lahko povem, da je za rešitev odhod zelo malo možnosti. Borite se za vojaško čast in za Poljsko. Od vas je odvisno, kako vas bo ocenila zgodovina. Vem, da morate vzdrževati mater. Daj mi njen naslov in storil bom vse, kar bo v moji moči, da bo imela mirno življenje. Bodi pripravljen celo na najhujše, toda nikar ne dovoli, da te presenetijo in stro. Sovražnik ima ogromno premoč. Kljub temu pa sem prepričan, da boš skupno s svojimi tovariši opravil nalogo in vzdržal dvanajst ur.«

1. SEPTEMBER. Približno ob 5.40 sem opazil tam, kjer prekop zavija, kako so na nem-

ški oklepnic »Schleswig-Holstein« usmerili topove proti nam. S podaljška prekopa sem imel izvrsten pregled in sem vse zelo lepo videl. Nemška oklepница je stala kakih 400 metrov pred »Promom«. Nenadoma se je na njenem krovu zablistalo. Topovi s kalibrom 280 in 150 mm so začeli streljati na Westerplatte, zlasti pa na položaj »Prom«. Ves ta kraj je prekril dim. Blesčeč ogenj, grmenje topov in eksplozije — vse to se je pomešalo med seboj. Ko da bi se vnela zemlja. Drevesa, ki bi jih trije možje le težko obsegli, so se lomila kot vžgalice. Nastal je pravi pekel. Najhuje je bilo na »Promu«. Kaj neki bo po vsem tem še ostalo od njega?

2. SEPTEMBER. Ko sem približno ob pol šestih popoldne pregledoval položaje, sem zaslišal ropot letalskih motorjev, takoj nato pa še žvižganje bomb. Približili sta se dve nemški letali. Po vzkliku »Zračni napad — v zaklon!« se je začelo vrtneti vse okrog nas. Zemlja se je tresla. Eksplozije so treskale druga za drugo. Človek bi mislil, da bo ves Wester-

me obvladali občutki. S podoficirjem Stradomskim sva menjaje se pregledovala položaje. Vojaki so se izvršno držali, čeprav je bilo opaziti, da je nemški ogenj, ki je divjal noč in dan, le nekoliko načel njihovo odpornost. Upoštevati pa je treba, da so že četrta dan v boju, brez spanja in počitka.

Ko sem prišel v vojašnico, sem si jo natančno ogledal vsepovsod. Kar sem videl, je bilo huje od tega, kar sem bil pričakoval. Ranjenci so na nosilih ležali povsod naokrog. Prostor je osvetljevala ena sama sveča. Smrad, ki so ga povzročale gnojne rane, je bil nevzdržen. Nadporočnik Pajak, ki je tudi tam ležal, se je spremenil v pravo okostje. Ta prizor bi že zadostoval, da celo v najbolj odpornem človeku minejo zadnje želje za odporom. Spraševal sem se, koliko časa bodo ranjenci v teh okoliščinah lahko še živeli. Zdravnik, kapetan Slabi, je delal čudeže. Pri operacijah ni bilo mogoče paziti na higieno. Pohitel sem, da bi bil čimdlje od tod.

6. SEPTEMBER. Zvečer sem odšel v vojašnico, kjer sem spet

dobil majorja Suharskega. Vprašal me je, kaj menim o položaju in če ne bi bilo bolje, da se vdamo. Izgube so bile hude, tako pa bi ohranili življenje vsaj nekaterim ljudem. Nalogo pa smo tudi že izpolnili: namesto dvanajst ur smo se sedaj branili že šest dni. Odgovoril sem mu približno takole: »Gospod major, branimo se še, dokler bo to mogoče. Na mojem položaju še lahko vzdržimo.«

Poiskal sem kapetana Dabrowskega in ga seznanil z razmerami. Od kapetana je ostala le še senca. Pogovor sva končala z besedami: »Pojdi in ostani s svojimi ljudmi!«

Ko sem se vrnil na položaj, sem pregledal, kakšno je stanje. Nehote sem se vprašal: »Mi se tu borimo že štiri dni, oni tam pa so pustili Nemcem, da osvoje pol Poljske. Le kako je to mogoče?«

7. SEPTEMBER. Zadnjič stopam po bojišču. Posnetek nekega nemškega reporterja, ki ga je bil kasneje napravil tu, se je imenoval »Pošastni gozd«. Res je bilo tako. Vse zemljišče se je spremenilo v puščavo in je bilo podobno površini Meseca. Mi sami nismo mogli verjeti, da je tu sploh še kdo ostal živ. Prešli smo ostanki zidu, ki nas je ločil od Nemcev, da bi se še zadnjič poslovlili od kraja, na katerem je od vseh zapuščenih posadka z bojem in s prelito krvjo dokazala, kako se ni Poljska nikoli odpovedala svojim pravicam do Gdanska.

V AJDOVSKI OBČINI ODBOR ZA NARODNO OBRAMBO

Na razširjeni seji izvršnega odbora občinske konference SZDL Ajdovščina je bil pred dnevi ustanovljen koordinacijski odbor za narodno obrambo. Na seji je bilo posebno poudarjeno dejstvo, da je vojna največja in najtežja preizkušnja za vsak narod. Koncepti o eventualni vojni, ki so nastali po drugi svetovni vojni, ne držijo več. Danes je slehernemu človeku jasno, da so možne tudi lokalne vojne,

za kar imamo na žalost že več primerov. Res je, mi se bomo z mir in mirno reševanje mednarodnih sporov. To pomeni, da nočemo vojne. Toda res je tudi, da nas morebitni agresor ne bo vprašal, če hočemo vojno ali ne. Ravno to pa nam narekuje, da je vsak občan pripravljen na morebiten napad na našo domovino. Vedeti mora, kaj mu je storiti v primeru take nesreče. Ze iz tega, kot tudi iz dej-

stva, da pri nas ne more nihče podpisati kapitulacije, je razvidno, da ima ustanovljeni odbor zelo pomembne in odgovorne naloge. Čeravno še nima izdelanega programa, bo ena od glavnih nalog odbora skrb za koordinirano delo pri obrambni vzgoji prebivalstva, tako da bi v primeru eventualnega napada na našo zemljo vsak občan ob vsakem času vedel, kaj mu je storiti in kje je njegovo mesto.

Franc Tomažič

ARETTA

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlaja PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

14-karatni zlat nakit od 650 Lit naprej

18 in 22-karatni zlat nakit od 750 Lit naprej

NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR DARWIL IN ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji

SPET NOVOSTI IZ UVOZA

V TRGOVSKI HIŠI nama Tomšičeva ulica 2

- Rifex — Deodorauto Rifrescante — osvežilec zraka za avtomobil ali prostore v vašem stanovanju — iz Italije
- stolčki, mize in ležalniki — zložljivi — iz Francije
- garnitura orodja v kovčku — naredi si sam — v dveh izvedbah — iz Nemčije
- trenirke za otroke od 4 do 10 leta starosti — iz Nemčije
- moške obleke iz diolena in volne — iz Zahodne Nemčije
- brokat iz sintetične, nylona in acetata v 11 barvah za večerne in maturitetne obleke — iz Italije

VINKO SUMRADA-RADOS:

Gradnikovci ob zlomu Italije

Poklical sem četo, naj pobere orožje, strelivo in drugo opremo. Oficirjem smo pustili pištole in jih napotili z razoroženimi vojaki proti Straži. Ker smo jim pobrali tudi mule in vozove, je tisti poročnik tožil, kdo mu bo nosil osebno prtljago, ki je bila doslej na vozu. Zavrnil sem ga, da sem tudi jaz partizanski oficir, pa vedno sam nosim svoje stvari; naj se on stori tako.

Ker sem bil obveščen, da so Italijani pustili v gradu v Soteski dokaj opreme, sem si v vasi izposodil kolo, se prejel pa naročil, naj gre en vod za menoj v Sotesko, a kurirja sem poslal s kolesom v Vavto vas do komandanta Volodje, naj mu sporoči, da smo že razorožili in zasedli obe italijanski skupini. Zato naj Volodja s silo vdere v Stražo, ako nečajo položiti orožja.

V gradu Soteski je bilo mnogo orožja, streliva, hrane in opreme. Vod je zastražil plen; fantje so se naglo preoblekli in obuli.

Kmalu se je vrnil tudi kurir. Volodjo je našel že v Straži, kjer je pravkar razorožil vso posadko in med drugim zaplenil tudi štiri topove.

Odredil sem potrebno, da se zavaruje vojni plen, skočil na kolo in oddiral v Stražo. Ta je bila že docela v naših rokah. Iz okoliških vasi so prihajali fantje in moške, se preoblekli v laške uniforme in oboroževali. V nekaj urah smo imeli nad sto novih partizanov. Pohvalil sem Volodjo za preudarno ukrepanje. Ko smo se v štabu bataljona posvetovali, kaj storiti dalje, smo dobili sporočilo, da se je telefonično oglašil neki železničar iz Novega mesta, ki želi govoriti s partizanskim komandantom. Z Volodjo sva odšla na železniško postajo.

Železničar iz Novega mesta je sporočil, da ardit na postaji v Novem mestu montirajo na železniške oklopnike gumijasta kolesa; z njimi se nameravajo prebiti proti zahodu. V Novem mestu da še ni partizanov; oblast prevzema bela garda, nujno je, da čimprej pridem tja.

TAKOJ V NOVO MESTO!

Z Volodjo sva se spogledala in hkrati vzkliknila: takoj v Novo mesto! Da bi zbrali borce iz Soteske in Gorenjega polja, ni bilo časa. Železničarji so naglo sestavili vlak: lokomotivo in pet odprtih tovornih vagonov.

Vtem je vnovič prišel iz Novega mesta Jaka Avšič, pomočnik komandanta glavnega štaba. Povedal mi je, da so Italijani pripravljali izročiti le polovico orožja in se nato prebiti proti Italiji. »Kaj nameravaš?« je vprašal. »V Novo mesto grem!« sem dejal. Posvaril me je, da bo to lahko hudo nevarno in da to lahko storim le na lastno odgovornost.

Nič me ni moglo ustaviti. V prve tri vagona smo vkrcali razorožene Italijane, v zadnja dva pa preostalo četo gradnikovcev in dve pravkar ustanovljeni četi novincev. Če Italijani napadejo vlak, bodo streljali najprej na lastne vojake. Se partizanska zastava in harmonikar — in že smo se peljali proti Novemu mestu.

Ob prvem mraku smo zavozili na postajo. Tu je mrgolelo Italijanov. Oklopniki so bili že pripravljene, da krenejo proti Straži in dalje proti zahodu. Razoroženi Italijani so se usuli iz prvih vagonov, se pomešali med ardit in druge vojake in jim vreščaje priporočali, da je vsa dolina polna partizanov, da so partizani dobri in jim ničesar ne fidesar, le orožje naj odložijo. To je bil hladen tuš za že tako demoralizirano vojsko. Železničar, ki je prejel telefoniral, je pritekel ves presrečen, da smo končno tu, in prosil za nadaljnja navodila.

Za vsak primer smo takoj postavili vlak na prazen tir proti Straži. Ukazal sem, naj nanj nemudoma nalože orožje in opremo; tega je ležalo obilo naokrog. Z Volodjo sva stopila na ograjo pri postaji in nagovorila množico Novomeščanov, ki se je zbirala okrog nas.

Preudarjal sem, kaj naj storim dalje, ko se je od nekod pojavil Edo Mihevc-Dore. Vprašal me je, kdo me je poslal v Novo mesto. Sam, po svojem preudarku, sem odgovoril. In kaj nameravaš sedaj, ga je zanimalo. »Razorožiti Italijane in zasedi Novo mesto!«, je bil moj odgovor. »To je prenevarno.« je dejal. »V Novem mestu je več tisoč Italijanov, čez noč vas bodo strli kot peščico! V imenu glavnega štaba ti ukazujem, da se takoj umakneš nazaj v Stražo!«

Neradi smo posedli na vrhano naložene vagona med zaplenjeno opremo in strelivo ter se nič kaj razpoloženi peljali proti Straži.

Moralo je biti že po devetih urah zvečer, ko smo se ustavili v Straži. Na postaji sem srečal Ivana Mačka-Matijo. Takoj me je vprašal, odkod prihajam. Povedal sem mu, da smo bili v Novem mestu. »Toda zakaj se prišli nazaj?« me je začudeno vprašal. Pojasnil sem mu svoj namen, da razorožimo Italijane v Novem mestu, in da smo se vrnili na zahtevo Doreta-Mihevca. »Cemu, za vraga, si ga poslušal? Tam bi bil ostal in prevzel oblast!« Nato je nekaj časa molčal, kot da razmišlja, in naglo vprašal: »Ali si upaš nazaj?« Treba je naglo ukrepati! »Seveda si upam, tudi sam menim, da se ne smemo obotavljati, toda delam zgolj po svojem preudarku. Slučajno sem se znašel tu, nihče mi ni dal navodila, moja brigada je nekje na Kočevskem ali morda že na Nerajnem.«

»Torej ti jaz ukazujem,« je dejal Matija. »Takoj se vrni!« Novo mesto; imenuj komando mesta, prevzemi občino, banko, pošto in druge javne ustanove; poskrbi v teku noči za evakuacijo tiskarne, ukrepa, kot meniš, da je prav!«

V naglici smo pripeli lokomotivo na prazne vagona, in že nas je hlapon z vso možno brzino vozil nazaj v Novo mesto.

Tam sem takoj imenoval komando mesta: za komandanta Volodjo, za komisarja Pintarja-Gubea. S pomočjo terencev iz Novega mesta smo paglo zasedli magistrat, banko in pošto, zavarovali denar in poslali cele vlake vojnega plena v Stražo. Še v teku noči so odpeljali proti Rogu tiskarske stroje. Za komandanta motoriziranega divizionu sem imenoval tovariša Bička — znanega prvoborca, ki se je leta 1941 proslavil v Dražgošah. Zjutraj so že stali tanki, oklopniki in blindirani avtomobili z našo posadko na Glavnem trgu.

Po polnoči je prišel na komando mesta Dušan Kveder-Tomaž, takratni načelnik glavnega štaba. Skupno sva odšla k italijanskemu poveljniku generalu Ceruttiju. V italijanskem štabu sva našla majhnega črnega generala, vsega obupanega in preplašenega. Družbo mu je delala neka dolga italijanska metresa. Tomaž mu je predložil, da je zadnji čas, da izda ukaz za položitev orožja, sicer ne bo ukaz več potreben, ker je večina njegove vojske že razorožena. Cerutti se je držal za glavo in vzklikal: »Hitler in duce sta dva norca, dva norca!« Nazadnje je obljubil, da bo oddal orožje, ko mu je Tomaž razložil, da se lahko vrne s svojimi vojaki v domovino, če se tu nečajo boriti proti Nemcem.

Ob našem prihodu so belogardisti pobegnili iz mesta in smo bili prepričani, da nam od njih za zdaj ne grozi nobena nevarnost. Toda kaj neki počno Nemci? Pa pojdemo pogledat! Zarana sem vzel dva oklopna avtomobila in odpeljali smo se proti Kostanjevici.

»PRIDITE, MI SMO PARTIZANI!«

Naglo smo se približevali Sentjerneju. Ker nismo vedeli, kaj je v njem, smo pred vasio spustili nekaj rafalov. Pri prvih hišah smo srečali nekega partizanskega komandanta na konju; ko nas je zagledal, je jadrno planil s konja in izginil med vrtove. Torej so naši tu! V diru smo pripeljali na sredo vasi; spetoma smo videli nekaj partizanov, kako so naglo iskali kritje med hišami. Že med ustavljanjem sem dvignil pokrov na oklopniku, porinil skozi odprto rdečo zastavo ter se dvignil ven do pasu. Nikjer ni bilo žive duše, le izra vseh vokalov so mogle strojnične in puškinne cevi. »Tovariši,« sem zavpil, »pridite, mi smo partizani!« Spoznali so nas in pridrveli iz vseh strani. Izmenjali smo novice; povedali smo jim, da je Novo mesto osvobodeno. Partizani v Sentjerneju so bili iz vzhodno-dolenjskega oddreda, ki je zasedal vso dolino do Kostanjevice. Tam je bilo kakih 100 Nemcev, ki so se omejili le na čuvanje mostu.

(Nadaljevanje)

Jolanda

NAŠE NOVE SPALNICE ZA RAZRED BOLJŠE EKSKLUZIVNI MODEL LASTNA PROIZVODNJA

V vseh trgovinah Slovenijales so že v prodaji novi modeli spalnic:

Sibila, Lidija in Jolanda.

ki so vzbudile veliko pozornost že na »Salonu pohištva 67« v Ljubljani in na mednarodnih sejmi v Kölnu, Lyonu, Parizu itd. — Podjetje Slovenijales je prvo proizvodno podjetje, ki uporablja pri obdelavi površin pohištva **specialne kislinotrdilne lake.**

Ta obdelava omogoča preprosto, tudi mokro čiščenje zunanji in notranji površini. Novost so tudi **plastični predali z zaokroženimi vogali.**

Iz našega novega programa vam predstavljamo model »Jolanda« ter vas vabimo, da si ta ter ostale modele ogledate v naših trgovinah. — Za vse nakupe nudimo potrošniški kredit pod izredno ugodnimi pogoji.

Vsak član
ZZB NOV Slovenije
naj postane
naročnik
TV 15!

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

izdeluje prvovrstne testenine, jajčne in navadne, v zelo širokem asortimentu

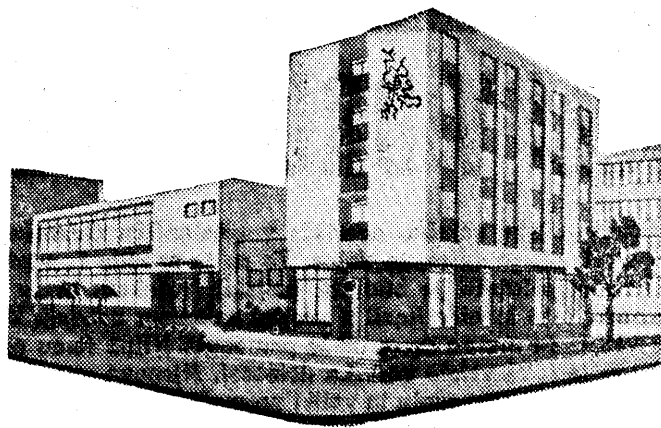
Potrošniki — prepričajte se o izredno dobri kvaliteti naših testenin.

Izdeluje

poleg kvalitetnih pnevmatik

- **KLINASTE JERMENE**
od 450 do 14.000 mm
 - **PROMETNE STOŽCE, BLATNIKE**
za kamione
 - **CEVI**
 - **GORSKE PODPLATE**
 - **TEHNIČNE PREDMETE** itd.
- Poslužujte se naših prodajal!

Obiščite Pomurje in Mursko Soboto!

Na razpolago vam je prvi novi moderni hotel »B« kategorije

Hotel »DIANA«

V komfortnih sobah ogrevanje, kopalnice s toplo in mrzlo vodo, WC; lastna kavarna, restavracija, točilnica, slaščičarna z zajtrkovalnico. Lep razgled s terase; lastno parkirišče

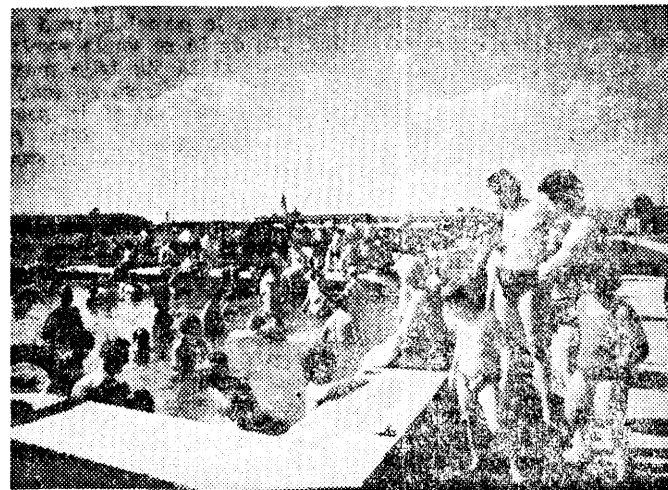
Gostinsko podjetje, hotel »CENTRAL«, Murska Sobota, priporoča tudi ostale obrate:

hotel »CENTRAL« v Murski Soboti, Kolodvorsko restavracijo in bife »Štefan Kusmič«

Pridite — nudimo prekmurske in jugoslovanske specialitete; svetovna kuhinja

Članom

ZVVI ZB ZROP

nudimo zdravljenje v **MORAVSKIH TOPLICAH** za naslednje bolezni:

- obolenja lokomotorne aparata, zlasti revmatična obolenja,
- od ginekoloških obolenj pa posebno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa

Priporočamo vam tudi obisk ostalih krajev v Prekmurju. Za dodatna okrepčila so vam na razpolago: hotel z restavracijo »Zvezda« v Murski Soboti in Ekspres bife s slaščičarno, gostišče »Zvezda« prodajalno vin in skladišče piva v Murski Soboti, restavracija ob kopališču v Moravskih Toplicah. Na razpolago so vam tudi gostišča v Petrovcih, Salovecih in Križevcih. Za cenjeni obisk se priporoča Gostinsko podjetje »ZVEZDA« Murska Sobota

veliki spomladanski REGRES

Za
soncem greje
najceneje
velenjski
lignit

Regres velja od 26. februarja do zgodnje spomladi. Kdor kupi premog sedaj, si zagotovi naslednje ugodnosti: nižjo ceno, zanesljivo in takojšnjo dobavo, boljše kakovost ter višjo kalorično vrednost zaradi osušitve.

RUDNIK LIGNITA VELENJE

**BORCI NOV • INVALIDI NOV • REZERVNI OFICIRJI
IN PODOFICIRJI JA**

naši svojci, naši prijatelji in znanci in na sploh bralci glasila
ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

VARČUJEMO

1. za stara leta (koriščenje obresti za prioblišek in dodatek k pokojnini)
2. za primer bolezni, za dodatno pomoč in strežbo (koriščenje obresti za izboljšanje v težki sili)
3. za dopuste in izlete. Znesek, ki se mu mesečno lahko odrečemo, nam z dodatnimi obrestmi omogoči vsako leto lep dopust na morju ali na planinah
4. za nakup stanovanja • za gradnjo individualne stanovanjske hišice • za gradnjo poštne hišice • za nakup in gradnjo garaže • za komunalno ureditev objektov

SPLOŠNI POGOJI RAZPISA

V redna četrtletna nagradna žrebanja Kreditne banke in hranilnice Ljubljana so vključeni vsi vlagatelji, ki varčujejo pri poslovnih enotah naše banke, pri hranilnih blagajnah delovnih organizacij in poštah, ki poslovno sodelujejo z našo banko. Pri žrebanju pridejo v poštev vsi vlagatelji vezanih hranilnih vlog in lastniki vezanih deviznih računov, kakor tudi stanovanjski in kmetijski varčevalci, ki že imajo ali bodo imeli do 30. aprila 1968 vloženi najmanj 2000 N-din z odpovednim rokom nad eno leto.

Za vsakih 2000 N-din ena žrebna številka.

Žrebanje bo v mesecu maju 1968, številke izžrebanih hranilnih knjižic bodo objavljene v dnevni časopis in po radiu.

Pravica vlagatelja do nagrade preneha tri mesece po objavi izida nagradnega žrebanja.

Podrobnejše brezplačne informacije lahko dobite pri vseh poštah v Sloveniji, hranilnih blagajnah, pri delovnih organizacijah in pri poslovnih enotah Kreditne banke in hranilnice Ljubljana:

OSREDNJA POSLOVNA ENOTA LJUBLJANA, SUBICEVA 2 in podružnice:
MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, BEOGRAD, DOMŽALE, KAMNIK, KOČEVJE, TRBOVLJE ter ekspoziturah:

v Ljubljani: BEŽIGRAD, Titova 55 — Moste, Proletarska 1 — STARA LJUBLJANA, Mestni trg 16 — ŠIŠKA, Celovška 99 in VIČ, Tržaška 36

izven Ljubljane: ČRNOMELJ, GROSUPLJE, HRASTNIK, KOČEVJE, LITIJA, LOGATEC, MEDVODE, RAKEK, RIBNICA, VRHNICA, ZAGORJE

Zaupajte svoje prihranke poslovnim enotam Kreditne banke in hranilnice Ljubljana.

Vaše zaupanje nagrajujemo z lepimi nagradami pri nagradnih žrebanjih in z najvišjimi obrestnimi merami, in sicer:

navadne vloge in devizne račune	Hranilne vloge	Devizne račune
	6,25 %	6,25 % — od tega
		4 % v devizah
vezane vloge in devizne račune z odpovednim rokom nad 1 leto	7 %	7 % — od tega
vezane vloge in devizne račune z odpovednim rokom nad 2 leti	8 %	6 % v devizah
		8 % — od tega
		6 % v devizah

Odločite se tudi vi za varčevanje pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana.

Doslej še nismo bili razočarani, ker smo varčevali pri KBH Ljubljana in njenih poslovnih enotah in podružnicah

Uverjeni smo, da bomo v bodoče ravno tako zadovoljni, zato VARČUJMO pri

KREDITNI BANKI IN HRANILNICI LJUBLJANA

Stric Sam in stric Tom

Ves svet pozna dve figuri iz Amerike: mršavega in histričnega možakarja s kozjo brado, običnega v frak in s cilindrom na glavi. To je stric Sam, predstavnik ameriškega businessmana, ki je s svojimi denarjem kupil pol sveta. Druga figura je drugačna: razgledan in ostrel črni suženj trpečega izraza. To je stric Tom, ameriški črnc, suženj, ki naj bi pred sto leti z državljansko vojno dobil vse pravice, ki pa še danes ni enakopraven državljan ZDA.

Pred stoletjem so se ameriški belci spopadli med seboj zaradi črncev: naprednejši Sever je zahteval od Juga, naj odpravi suženjstvo. Zmagal je Sever in črnci naj bi postali enakopravni državljani dežele, ki tedaj še ni bila tako pomembna, kot je danes. Toda veliko belih Američanov je še danes prepričano, da je bog ustvaril črnca za to, da se še po barvi kože razlikuje od belca, da je torej manjvreden človek, ki naj bi zmerom služil belemu gospodarju. V vsej zgodovini ZDA do danes so bili črnci enakopravni le tedaj, kadar je bilo treba umirati, kadar so morali prijeti za puško in braniti svobodo sveta, kot so jim rekli.

Takoj po drugi svetovni vojni so bili ameriški črnci ponosni, da žive v ZDA. Vedeli so, da pripadniki njihove rase v Afriki ne zmerom težijo pod suženjskim jarmom. Toda zgodovinski razvoj je šel naprej, Afrika se je prebudila, afriške države so dobile samostojnost in ameriški črnci so nenadoma spoznali, da go in slabšem. Afriški črnci so postali ne samo svobodni prebivalci svoje domovine, marveč so postali gospodarstveniki, intelektualci, politiki. Zgodilo se je nekaj nenavadnega: ameriški črnci so se znašli v slabšem položaju: postali so žrtve domačega kolonializma.

Napetost med črnci in belci v Ameriki je rasla iz leta v leto. Do šestdesetih let tega stoletja so se črnci nekako ball grobe sile, s katero so belci zatirali njihove želje in zahteve po enakopravnosti. Položaj v južnih državah ZDA je bil močno podoben apartheidu v Južnoafriški uniji: posebni avtobusi za bele in »obarvane«, posebne restavracije, posebna delovna mesta, omejena predvsem na manjvredna in podrejena. Črnci tako rekoč niso imeli vplivnejših voditeljev.

Potem so se začela tako imenovana »dolga, vroča poletja«: črnci so se začeli upirati, začeli so se nemiri, policija je grobo »posredovala«, padale so žrtve. Po lanskem nemirih, ki so bili najhujši v Detroitu in Newarku, je predsednik Johnson sestavil posebno komisijo, ki naj bi proučila problem in predlagala rešitev. Vsakemu pametnemu človeku je sicer bilo že vnaprej jasno, da je rešitev le v tem, da dobe črnci popolno enakopravnost: v gospodarskem, upravnem in političnem življenju ZDA.

Komisija, ki jo je vodil guverner države Illinois Otto Kerner in v kateri sta bila tudi dva visoka črnska funkcionarja — direktor Združenja za napredek temnopoltih Roy Wilkins in senator države Massachusetts Edward Brooke, je sestavila obširno poročilo, ki obsega dva tisoč strani. Nekatere ugotovitve iz poročila so zanimive.

Tako na primer: dandanes črnski problem ni več najhujši na jugu ZDA, na plantažah bombaževca in tobaka, marveč v vsememestih na severu. Črnci se na veliko priseljujejo v mesta, iz njih izpodirajo belce, da se naseljujejo v okolici (s tem belci uresničujejo standardni ameriški sen po enodružinski hiši z garažo in vrtom). Danes so črnci v večini v prestolnici ZDA Washingtonu in Newarku, čez nekaj let bodo v večini v New Orleansu, Richmondu, Clevelandu, Saint Louisu, Detroitu, Philadelphiji, San Franciscu, Chicagu, Dallasu, Pittsburghu, Buffalu, Cincinnatiju, Louisvillu, Kansas Cityju, Indianapolisu, New Havenu itd. Izračunali so, da bo leta 1985 v ZDA 30.700.000 črncev in da jih bo 21 milijonov živel v vsememestih!

V teh vsememestih nastajajo črnski geti. Črnci, ki imajo slabše službe, torej manjše dohodka in več otrok, prinašajo državi manj z davki kot pa bolj zaposleni, višje kvalificirani, bolj izobraženi in bogatejši belci. Ko belci zapustijo središče mesta, ima občina manj denarja za komunalne storitve, za socialno zavarovanje, za šolstvo itd. Tako je na primer Newark, ki ima 400.000 prebivalcev, od leta 1960 do konca lanskega leta zapustilo 70.000 belcev, ne da bi se število prebivalstva zmanjšalo: priselili so se črnci. Tako se geto v vsemestu le širi, Amerika se čedalje bolj deli in ločuje na črno in belo.

Položaj v getih je neznošen. Veliki ameriški humorist Art Buchwald je pred časom zapisal, da kongres sprejme šele proračunski izdelek, ki se vrti okoli milijarde dolarjev. S tem je mislil na zahtevo, naj bi odobrili 40 milijonov dolarjev za deratizacijo v getih. Kongresmani so se smejali, češ naj »črnuhi« sami pobijejo podgane. Podgane so resnični problem getov in vsako leto umre na tisoče črnskih otrok, ker jih podgane ogrižejo ali pa usmrte... Bržkone je le malokdo v kongresu pomislil, da bi izdatki za nekaj dni vojne v Vietnamu hitro rešili ta problem.

Problemi getov so brezposelnost, nezakonski otroci, kriminal, prostitucija, uživanje mamil. Kernerjevo poročilo pravi, da je dostikrat cilj demonstrantov v getih pleniti trgovine, da pridejo vsaj do nečesa. In pri vsem tem so ameriški črnci največja in najbogatejša kolonija belega človeka.

Črnskih gibanj za enakopravnost in državljanske pravice je več in več vrst. Ekstremistična, kakršno je na primer »Black power« (»Črna sila«), hoče doseči enakopravnost s silo. Drugi spet menijo, da bi morali ameriški črnci dobiti svojo državo v državi. Toda to je politika apartheida. Pristaši mirnega boja za enakopravnost in nenasilni menijo, da je mogoče z mirnimi demonstracijami ter z nenehnim dokazovanjem belcem, kakšen je položaj črncev, doseči iste pravice. Najuglednejši voditelj tega gibanja je bil pastor dr. Martin Luther King, neutrujen bojovnik za enakopravnost črncev in sploh za lepše in pravičnejše življenje. Leta 1964 je za svoja prizadevanja dobil najvišje priznanje — Nobelovo nagrado za mir. Štiri leta pred njim je takšno nagrado dobil črnski voditelj iz Južnoafriške unije Albert Lutuli. Toda oba moža sta naposled doživela isto usodo: postala sta žrtvi ljudi, ki jim ni prav, da bi črnci imeli iste pravice kot belci. Lutuli je bil vrgel z drvečega vlaka, Kinga so ustrelili v Memphisu, ko je pripravljati drugi pohod za državljanske pravice. Prvi pohod se je končal z napadom policije: nekaj deset ranjenih in en mrtev.

Ko je dr. Martin Luther King padel v Memphisu, ga je začela Amerika hinavsko častiti, kot bi ga morala častiti in upoštevati, ko je bil še živ. Johnson je ukazal državno žalovanje, prekinili so vse zabavne prireditve, televizija in radio sta predvajala resno glasbo, na pogrebu v Kingovem rojstnem mestu Atlantu se je zbralo okoli sto tisoč ljudi z najvišjimi predstavniki oblasti. Pri tem so nenehno poudarjali samo to, da je bil King pristaš nenasilja. To nenasilje je postalo parola, ki je oblasti prav prišla: češ vi črnci, nikar se ne puntajte, bodite mirni, pustite se pretepati in kamenjati, kot se je pustil dr. King, potem pa bomo mi belci premislili, ali bi vam dali kaj več pravic.

Za današnjo Ameriko je rasni problem izredno hud. Mnogi pravijo, da ZDA domo bojujejo drugo vojno, da imajo domo drugo fronto (prva naj bi bila vietnamska). Toda konec te druge vojne je odvisen od oblasti, ne samo od »nenasilnih« črncev: treba bo zgraditi nova in poceni stanovanja, omogočiti črncem socialno in zdravstveno zavarovanje, šolanje, zaposlitev na vseh položajih. Zakaj dandanes je lahko samo plod pisateljske domišljije ideja, da bi črnc postal predsednik ZDA: takšno knjigo je pred leti napisal Irving Wallace in Američani so bili ogroženi in »pohujšani«.

STANE IVANČ

KULTURA IN PROSVETA

Petindvajsetletnica Bračičeve brigade

Odbor 13. SNOUB »Mirka Bračič« čakajo v letošnjem letu nekatere zelo zahtevne naloge. Brigada namreč praznuje 25-letnico ustanovitve. Že 25. februarja so se v Cerknici sestali predstavniki domaćinskih občin Cerknice in Konjice, predsednika obeh skupščin in odborov ZZB ter predstavniki brigadnega odbora in drugi. Sklenili so, da bo glavna proslava brigade 22. julija v Konjicah, kjer bo tudi zbor brigade. Dne 21. septembra pa naj bi se zbrali vsi preživeli borci te brigade, ki so bili navzoči ob ustanovitvi 22. septembra 1943, v Knežji njivi, oziroma Markovcu pri Starem trgu. Slovesnosti naj bi se udeležila tudi delegacija iz Konjic. V Markovcu naj bi ob tej priložnosti na kraju, kjer je bila ustanovljena brigada, odkrili spominsko ploščo. Tedaj se je brigada imenovala še »Loška«, decembra 1943, po smrti Mirka Bračiča, pa je dobila ime po njem.

Brigadni odbor bo skupaj s predstavniki občin Cerknica in Konjice pripravil ustrezen program za ostale prireditve, ki naj bi bile nekakšen uvod v

proslavo 22. julija v Konjicah in 21. septembra v Markovcu. Predstavniki obeh skupščin so pokazali veliko volje pri pripravi za dostojno proslavo. Borci »Bračičeve« se bodo namreč po 25 letih prvič zbrali v Konjicah.

Menda ni odveč, če zapišemo, da so se udeleženci sestanka v Cerknici pogovarjali tudi o mnogih drugih vprašanjih, ki se nanašajo na del občinskih skupščin ter na urejanje zadev borcev. Torej je bil ta sestanek hkrati tudi izmenjava mnenj in izkušenj.

Odbor si prizadeva rešiti tudi druge naloge, med njimi napisati brigadno zgodovino. Piše jo udeleženec pohoda na Štajersko, znani publicist Lado Kiauta. Izpopolnjujejo tudi seznam borcev. Bivši borci pa bi morali pri zbiranju zgodovinskih podatkov in pisanju svojih spominov pokazati več prizadevnosti. Razen tega si odbor prizadeva urediti grob in postaviti dostojen spomenik prvemu brigadnemu komandantu Francu Bobnarju-Gedžu, ki je lani umrl v Novem Sadu.

Mednarodna razstava protestnih plakatov. — Poročali smo že, da je koordinacijski odbor za pomoč žrtvam imperialistične agresije v avli »Kazine« na Trgu revolucije v Ljubljani odprl razstavo dokumentov oz. protestnih plakatov proti ameriški agresiji v Vietnamu. Plakati so nalepljeni na 12 panojih in vsak je opremljen z velikimi fotografijami — dokumenti divjanja vojne v Vietnamu: tu vidimo dva ameriška vojaka in vietnamskega borca; en vojak mu tišči cev med rebra, drugi ga davi s puškino cevjo. Tam vidimo mrtvo ženo, drugod nas zopet fotografija vojaka saigonskega režima, ki se pripravljajo, da ponovno porine žrtvi nož v trebuh, opozarja na strahote vojne. Največ pove plakat ognjeno rdeče-rumene barve z zelenim ameriškim vojakom, ki z bombo v roki meri na Vietnam; docela je podoben esesovcu iz druge svetovne vojne...

VISOKO KVALITETNA
SODOBNO EMBALIRANA

Pretresljiv dokument

Kragujevski »Spomen-park« pripravlja izdajo poslednjih sporočil 26 ustrljenih Kragujevcancov, zbranih iz dijaških in delavskih knjižic.

Ta pretresljiva knjiga, ki bo izšla pod naslovom SPOROČILA ŽIVIM, bo tiskana v vseh jugoslovanskih in tseh svetovnih jezikih. Likovno opremo pripravlja akademski slikar Petar Lubarda, uvod pa piše književnik Dobrica Čosić.

Knjiga »Sporočila živim« se bo pojavila na knjižnem trgu v času letošnjih oktobrskih svečanosti v Kragujevcu.

Seminar za predavatelje zgodovine NOB

Delavska univerza v Kopru, zavod za prosvetno pedagoško službo in komisija za razvijanje tradicij NOB pripravljajo seminar za vse predavatelje, ki poučujejo zgodovino NOB na osnovnih in srednjih šolah v območju bivšega kopskega okraja. Na seminarju, ki bo 26. in 27. aprila v Kopru, bodo predavali: dr. Tone Ferenc, Lado Ambrožič-Novljan, prof. Janez Kramer, prof. Srečko Vilhar, dr. Julij Titl in Vid Vremec.

A. K.

Filmske novice

Rodoljub Čolaković pripravlja o ZGODOVINI KOMUNISTIČNE PARTIJE serijo 13 dokumentarnih filmov. Režiserji bodo najbolj znana imena jugoslovanskega filma: Dušan Vukotić, Sasa Petrović, Furia Djordjević, Vatroslav Mimica, Veljko Bulajić...

Krsto Škarnat, eden naših najpomembnejših avtorjev dokumentarnega filma, pripravlja nov film. Delovni naslov je »RELIGIJA V SOCIALIZMU« — od konca druge svetovne vojne je bilo v Jugoslaviji postavljenih več džamij kot v vsem 19. veku.

»VRNITEV V RAJ«

V založbi Slobode v Beogradu je pred kratkim izšla knjiga »Povratak u raj«, katere avtor je Duško Kalić. Slovenskim bralcem je njegovo ime že znano po knjigi »Pekla ni na nebu«, ki je izšla pri zavodu »Borec«.

»Vrnitev v raj« je roman ljudi, ki se po osvoboditvi vračajo iz koncentracijskih taborišč v domovino. Ta vrnitev seveda ni lahka — za raj v svobodi se je treba boriti. Ljudje se vračajo izmučeni, telesno in duševno. Vrnitev v svobodo pomeni začetek novega boja, novega srečanja z nevarnostmi, ki so posledica preteklosti. Glavni junak romana, Nenad, je preživel v taborišču vse strahote, ki so si jih izmislili esesovci za mučenje in uničenje ljudi; zlasti so pustili hude posledice življenja...

Kakor... Pekla ni na

nebu» tako je tudi roman »Vrnitev v raj« poln grozljivih prizorov in psiholoških konfliktov. Z zanimanjem ga bodo brali zlasti bivši politični interniranci, ki so bili sami deležni podobne usode.

25. OBLETNICA USTANOVITVE OK KPS za slovensko Istro

Minuli četrtek je komite obalne konference ZKS priredil slavnostno sejo v počastitev 25. obletnice ustanovitve okrož-

nega komiteja KPS za slovensko Istro. Na seji so govorili Ivan Renko, Vidko Hlaj in Vid Vremec. Slovesnosti sta prisostvovala tudi Albert Jakopič-Kajtimir in Branko Babič. Potem so priredili tovariško srečanje predvojnih komunistov in protifašistov z obalnega območja.

Slavnostne seje in tovariškega srečanja se je udeležilo mnogo predvojnih revolucionarjev, nekdanjih borcev španske republikanske vojske ter prvoborcev NOV. Spomine teh tovarišev je zbrala posebna komisija za pripravo zgodovine NOB v slovenski Istri; zgodovina bo izšla pod naslovom »Slovenska Istra v borbi za svobodo«.

A. K.

Spominski muzej

V Samoboru pri Zagrebu bodo uredili spominski muzej Zveze komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ). Muzej bodo slovesno odprli prihodnje leto v počastitev 50-letnice SKOJ v hiši, v kateri sta leta 1929 umrli dva skojevca: Janko Mišić in Mijo Orešić. V tej hiši, kjer bo odslej muzej, je bil tudi biro CK SKOJ od aprila do julija 1929. leta, v času, ko so najbolj preganjali komuniste. Poleg muzeja bodo uredili tudi okolico, ker pričakujejo, da bo tu v prihodnje zbirališe mladine iz vseh krajev naše države.

VAS VABI

STUTTGART — 4-dnevno potovanje na mednarodno razstavo pekarstva »BA 68«. Odhod 18. 5. 1968. Rok prijave 27. 4.

SPANJA — 21-dnevno potovanje z avtobusom. Odhod 28. julija 1968. Rok prijave 15. 5.

Partizanska ljudska pesem

ANKA SALMIČ:

LE ŠE NOCOJ

Nocoj nam še zadnjič pod oknom
jablane bodo v slovo zašumele,
usvajanko tiho zapele.

Le še nocoj
bomo zadnjič pod rodnim krovom prespali,
vso dolgo noč prejkali.

Le še nocoj!
Ze jutri nas bodo kot ovce
na kamione sive zmašili
v usodo neznano,
v pregnanstvo,
v trpljenje zvozili.

Kako smo brez upa!
Kako brez moči!

ANKA SALMIČ:

SLOVO

Tako nekam čudno je danes
in že vse te dni.
Skozi vrtove in gaje
otožno proseče nekaj ječi.

Ko da bi mati nad detetom mrtvim jokala,
kot da ponoči bi mrtvega ženina deva klicala,
kot da otrok zapuščen za materjo tiplje in joka,
veter čez drevje podi se in žalostno stoka.

Cez prazno že polje zdaj vrane zateglo kriče,
domove zapuščajo bedni slovenski ljudje,
V neznano usodo okruten ukaz jih podi,
bol srca jim trga; od solz so otekale oči.
Zemljo poljubljajo in si jo v robcu na tuje neso,
še zadnjič jim domek in rodno vasico poboža oko.
Strti zapuščajo ljubi domači svoj kraj.
Kdo ve, ah, kdo ve, kdaj vrnejo spet se nazaj!

